

על פי התורה אשר יורור

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומק א דיני

הלכות סרسور
הלכות לשון הרע במסחר

THE HALACHOS OF BROKERAGE
& LOSHON HARAH IN BUSINESS

THIS VOLUME HAS BEEN SPONSORED BY:
MORDECHAI AND CHAYA KLEIN

COMMERCIAL AND RESIDENTIAL

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראוי מקומות

עומק א דינא

Prepared by Rav Aryeh Finkel and Rav Baruch Meir Levin;
Dayanim at the Bais HaVaad

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

A project of **BAIS HAVAAD**
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | ☎ 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business
Halacha
Services

Bais Din
& Dispute
Resolution

Zichron
Gershon Kollel
for Dayanu

Medical
Halacha
Center

Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative

Halachic Awareness
& Education

תוכן העניינים

הלכות סرسור

חלק א' - דיני סרסור ושדכו

8	שורש חיוב תשלומי סרסירות.
10	סרסור שעשה שליחותו ובעה"ב מעכבר
15	קצץ שכר מרובה מtower הדחק.
20	זמן נתילת שכחו, ואם לא נגמר המקה וקיבל קנס .....
23	סרסור שעשה בלי ציווי הבעלים .....

חלק ב' - סרסור שלא השלים

32	סרסור א' התחילה, ואמרו אחר .....
37	מה נקרא התחלה .....
41	אם לא עשה על דעת להשתלם .....
45	הבטיח לעשות בחנוך וחזר בו באמצעות .....

הלכות לשון הרע במסחר

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפzon זצ"ל

חלק א' - גדרי האיסור והחייב למייחש

54	מקור וחומר איסור לשון הרע .....
59	לשון הרע שאינו מזיק לחברו .....
61	היתר סביר וכייל .....
65	איסור קבלת לשון הרע כאמור, והיתר "למייחש בעי" .....

חלק ב' - לשון הרע לתועלת

76	היתר תועלת .....
79	עובד איניש דין לנפשיה .....
85	שאר דיני תועלת .....
99	סילוק חישד עצמו .....

THIS VOLUME HAS BEEN SPONSORED BY:

ONE REAL ESTATE is a commercial and residential real estate brokerage based out of Lakewood NJ.
ONE REAL ESTATE focuses on selling and leasing commercial properties as well and selling residential homes in New Jersey.
Contact us today at 732-668-9898

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

FOUNDERS & BUILDERS

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפסון צ"ל

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"ל
לע"נ הרב יוסף ישראלי ב"ר משה גROSSMAN צ"ל

לע"נ ישראלי ליב בן מרדכי צ"ל,
ברכה לאה בת אריה ליב ע"ה

LOWINGER FAMILY

ר' מאיר משה בן ב"ר ציון הלוי צ"ל • מיקא בת משה שמו
ע"ה • ר' דוד בן ברוך בנדיצט צ"ל • גאלדה בת משה דוד
ע"ה • ר' יונה בן יצחק צ"ל • מרים בת חיים ע"ה

**BARRY LEBOVITS
& FAMILY**

MR. HOWARD ZUCKERMAN ZT"ל

ר' צב יעקב בן פנחס הינה צ"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

**ARYEH WEISS
& FAMILY**

MAAREH MEKOMOS DEDICATIONS

**DINA DMALCHUSA &
MINHAG BMAMMON**

Dedication available

**MISHPITEI HAMAMMON &
HILCHOS GEZEL**

Dedication available

**GEZEL AKUM &
GENEIVAS DA'AS**

Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT

לע"ג ר' שלמה בן ר' אביגדור משה צ"ל | האשחה מלכה בת ר'
משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו צ"ל | האשחה רבקה בת
לי' גבריאל חים ע"ה

Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

CORPORATE CHAMETZ

Dedication available

*Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock
& Family*

in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles
and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

HALACHIC DEALS & DOCUMENTS

Dedication available

BUSINESS & EMPLOYMENT ON CHOL HAMOED

Dedication available

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS

Dedication available

Distribution sponsored by Mr. & Mrs. Meir Futersak

INFRINGEMENT & COMPETITION

*Dedicated in memory of
Rav Yehuda Kelemer זצ"ג*

Young Israel W. Hempstead
Led by R' David Felt,
R' Aaron Gershonowitz

Eitz Chayim Dogwood Park
Led by Rabbi Dov Greer

COMMITMENTS & KINYANIM

Dedicated

ולכ"ז ר' אברהם דוב ב"ר צחיק מנוחה הכהן והונגרוואן צ"ל
נפטר י"ב טו תשמ"ז תנצבה. הונצח ע"י משפטנות

ONAAH & MEKACH TAOS

Sponsored by

F Frankel Rubin Klein, Attorneys at Law
Mayer S. Klein, Managing Partner
Solving serious business problems. בע"ה

TZEDAKAH & MA'ASER I

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
in honor of their Mara D'Asra and Rosh Chabura
Rav Aaron Eliezer Stein Shlit'a
בחדשות ר' שמואל ברוך הייט ומשפטנות נעמ"ש*

TZEDAKAH & MA'ASER II

Dedicated by the Yorucha Chabura at

in honor of their
Rosh Chabura
הרב מיכאל אלילעט שלאט"א

SHEMITAH & PRUZBUL

Dedicated

לע"ג ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפסון צ"ל

LOANS, GUARANTORS, & BANKRUPTCY

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
Lido Beach, NY in honor of their
Rosh Chaburah, Rabbi Yakov Lowinger*

RIBBIS FUNDAMENTALS

This volume has been sponsored by

STEINMETZ | LLC
ATTORNEYS AT LAW

לי' גבריאל אבנרי ב"ר צחיק צ"ל
ולע"ג פרידיא גאנכטער מאיר הענץ ע"ה

RIBBIS IN COMMERCE

לע"ג ר' שלמה בן ר' אביגדור משה צ"ל
הашחה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב ב"ר אליהו צ"ל
הашחה רבקה בת ר' גבריאל חים ע"ה

Dedicated by Mr. and Mrs. Avigdor Fried

PROFESSIONAL ADVICE AND MALPRACTICE

Dedication available

BROKERAGE AND LASHON HARAH IN BUSINESS

Dedication available

YICHUD AND GENDER-RELATED ISSUES

Dedication available

AVODAH ZARAH AND ISSUREI HANA'AH

Dedication available

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this topic

Virtually all sectors of business are dependent on relationships between parties. Vendors seek clients and clients seek vendors. Finance transactions, real estate deals, and equity purchases all call for skilled individuals to work together to expedite an occasionally very complicated deal.

The broker is the one who ties it all together by providing a wide spectrum of services that could include matching up parties, referring clients, negotiating floundering deals, and more; however, unlike the service of an ordinary worker who is not primarily concerned with an endeavor's end result, a broker's principal interest is to bring a potential deal to fruition, for which he earns a commission or fee.

In this segment, we will discuss the level of actualization needed before a broker is entitled to his commission. Does it mean a closed deal, an almost-closed deal, or, perhaps, just a viable idea?

Brokering a deal can sometimes cost the broker months of fruitless work. On the other hand, it can sometimes strike him immediate profit for almost no work at all. What then

is the fair payment for a broker? Is there such a thing as overcharging, or is any price legitimate?

Another question we will discuss is: How do we define an unprompted referral or a voluntary affiliate marketing service? Are they considered genuine acts of brokerage which would warrant a commission or some kind of finder's fee?

Co-brokering is widely practiced in larger or more complicated deals in which a client, or at times a broker himself, invites a second broker into the deal. Which one is the "real" broker, and which is the secondary? How are commissions split?

Occasionally, a broker may disappoint a client prompting the desire for a replacement. When may a client invite a second broker to "steal the deal" from the present broker?

And, finally, for how long does a broker hold exclusivity on his idea? Sometimes a client may act on a broker's referral long after the initial suggestion. We will discuss whether the broker still deserves a commission on his original idea.

QUESTIONS ON The Halachos of Brokerage

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

A popular Jewish magazine ran my real estate ad even though I had already canceled due to the high price. Can they demand some compensation as commission for revenue obtained directly through the ad?

2

My business gets bank loans through a certain brokerage. Can I contact the bankers themselves and cut out the brokerage company? If I do that, can the company charge me a commission?

4

A property owner signed on with an exclusive agent for three months. Subsequently, the owner finds a buyer himself. Can he cut out the broker?

3

Does a broker get commission on side benefits that are not in the purchase price, such as a rent-back agreement with the seller?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN “BUSINESS HALACHA DAILY” TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

פרק ב' סדרור שלא השלים

תוכן העניינים

- סדרור א' התחיל, וגמרו אחר 32
- מה נקרא התחלה 37
- אם לא עשה על דעת להשתלם 41
- הבטיח לעשות בחנם וחזר בו באמצעות 45

For the Halacha Shiur on The Halachos of Brokerage Part II, see pages 48-49

השובה על מעשהם של מיעוטם הפלויו גלויון כל הקפהדו מפוס דינגד גראמי, מיידי לדורות הילגלו ממלין ולט מילנו צוואת פועלם ומילנו סדא לנו ווון לאס זכלס מטלס, שעיל ידו הקפהדו מלככת סיום. וככל כמה עיי"פ בטוויו הקפהדו נילס אשר בו ה"ר הייאיל איז"ל

לلمדרנו למיינו ולחזון פולג למוחון וממלו לו עזה יי' כך וכך
בגיליה ותוקמו נמלח. וזה עטה חומו דבר ולמלה
אצלן לו וממלו לו טול הפשועה צדקה מלמה לי נפשותם, אלה נל
מלעלו תפתק. ולחזון ממלו לו בכבל נקמתיהם ממלח.

ככל מאה וחמשה

ה' ספטמבר ודיין שליש ודיין מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו

תשובה לר' יונה ל' שחתוקפתה זו מ' ר' ור' צ' קדרי נ' פקיה
ל'וונ' טפץ' נטכטו, מ' נ' צבצומו מכיו' קווינה
מיד כסכל' פמעות וכ' בס' ר'וון' מהו' צ'ו' נ' ידו' כ'
כבל'ו' קב'ן, כדיל'ת נאנו'ן קמ' מ' ממכ' נ' ג'ה' ממעדר'ן

א'
ששאלתכם על שמעון סהה פרקלו אל ליהו נמכור
צימן וסחף הגד נזין ומלה נקומו, וצוב גל
ליאה לריהו נמכור נזין כי חמר כי קיס צוינו ומכלו גלה. ומשה פוגע שמעון בפרקלו דמי סכיפתו מרבונו.

לא ידענו גםה נמזכיר לר' הילון לו מטעם וו' שטענה היה
לט' כי היה לנו מטה מלכוד למכור בזימ' וזה ובדמי
עס נוי נקומו וו' ר' יונה נמי' היה נגן מלכודומו. וכי
הס מהרך מכי'ו לר' הילון נמי' ר' יונה שמעון מלכוד
בנומו מקם ממש יתן לר' הילון לאשעון כלום, מעניש כל' יוס
שית צמ' מקם יהוד מלקודום וזה מפרק לר' הילון וו' זה להודה
כל' מי' שגנמר הקמת ענ' ידו זכה נמלכודומו, ועתמי' שצפנע
הקמת מוכרי גנומו נצפנע וו' מונן נמלכודומו כלום, כי
וז פטען קיט' טיקודים והצדניאס הס נגמר בדנ' נעל'
מלכוד לר' הילון סמכור נונן כלום. ודלי' הס מהר' טוליה
המקודר ח' מהר' טוליה צנחו וו' ר' יונה נמניכו וו' והמרך
מכל'ו נלי', וזה כי ר' יונה ר' יונה נון' דרכו, ח' נידון
וז חי' חי' יונה נו' כלום. ותמי' נון' דפליך השוגן צמלה¹
כען' מיהיה ר' מ' (המ') ייד' נא' ייל' וו' ני' מ' מהר' טוליה
לט' וז ח'מה' לר' הילון נל' הט' אכזר, פליות צכ' טר' וו' דמי'
הממו'ו. הק' נמי' יתן נו' טכל ערלו' טאלך וו' ני' צפטי' וו'
דמי' מלכודתו. וו' נו' דמסט נל' ק' ק' טיעוכו' צל' נעל'
סמכור ח' נידון וזה עטסה צל'מו'ו וו' עטיכו' סימה
בל' סמכור לט' יון' נו' מלכודתו נל' מיקרי ק' לי' עטיכו'
פשטי'ה צל' סמכור כי' הס ר' יונה צונונו דמי' עלי' קהיל'ה
הארליך וו' ר' יונה טיקיל'ה צמו' על' נל' מלמו'. ועד דלי'
כל'ן (ק' ²) וועוד נל' דמי' כו' ל' נ' נ' (המ') דמסט הפקוד
אטמיג'ל' ממכו' כדי נא' ייל' נל' מומ' טכל' נידון נל' ק' הפקוד
המקודר מוממה. וו' מיל' צמ' מדאין' טכל' צדאין' לט' יימתה
מעבורת לפניו ³

Shimon was the appointed broker to sell Reuven's home, so he made an agreement to sell it to Levi. When Reuven objected to the sale because Levi was his enemy, the Rosh ruled that he does not have to pay Shimon's full commission. However, if Reuven subsequently cut out the broker and sold the house to Levi, he must pay Shimon his commission.

שרסור א' התחליל, ומגרוב אחר
'שׁוֹת הָרָא' שֶׁכְלֵק סִימָן א'

שם-ענין היה שרסורו של ראוון למכור ביתה, ועשה הסכם למכרו לו, ועיבר ראוון במסרו שלוי
 שונאו ואינו רוצה למוכר לו, אין ציריך לשלם דמי שרסור לשמעון. אבל אם אחר כך הולך ראוון
 ומכרו לו, חייב לתזוז לשמעון סרסטורתו.

²⁾ כ"ה במחודרת הפט"ע ובפרוסיט מוחרים, ובדף' ב; ומכבו.

טענה ר' בסופו. אמר לו מכבור בכמה שתמצא ומכרו, יש אומרים שאין המוכר יכול להזור ראה צורינס את חן. וכן לדמיינו ווקא בפהות מכדי אונאה. נמיון בערבי סעיף ר' [ביסוף].

באר הנולדה

ביביאור הנר"א

ענין ג' כל סרור. מאיוּלָהַיִם הַגְּנָבָן [בסק"ט], וכונן צידן כ"ל, וק"ר ענין ג' כל חלון שלו לא כנמה נמכה, טענין לנו למומס חלון דוחן, וכפירות מומ' איג'ל [בסק"ז] דמאנצ'ין יהופת צלון אלהוי, וק' ענין ג' דבמו נא, כמ"כ קלה"ה סס פ"ג"א ס"ג: יב. ייש אומרים. כמ"כ קלה"ה סס מזוז שמי דין קליינוט טමון גם דקדוקן כל ק', וע"כ: ג'. רابנן. אפליקט* ה'כל'ג' טעםלו למקורה גוטן צבאי ער"פ צלון וטארכויל דע מעניהם, כמו יולד נדלה פטיינו ונמענה, ולמפניין בג"ה ק"ה מ' חממר איזוד כו' וצלן פלניינ' כהן כו', וכן גטפרקין דיאון דהארה עשו נמכה, וקס דראטה כו', ק"ל ג' צענין כו', ק"ל ג' גיטט מלעטן כו': צענין ז' יד. כל סרור. נדריס נ'ין

The Rema cites the ruling of the Rosh that if Reuven refuses to sell his house to Shimon's buyer Levi because of his proclaimed enmity toward Levi, and subsequently sells it to him through a different broker, Shimon is entitled to the commission he would have received.

שי"ע חוות משפט הלוות שלוחין סימן קפה סעיף ו הרכם"א הביא את דברי הראג"ש שם וראבן מיאן למכור את ביתו ללו"ע י' שמעון, ושוב מכור לו על ידי אחה, חייב ליתן לשמעון דמי סכירותו, וע' בביבליה"ג ששמעון דומה לירוד לשדה חבירו בשדה שאינה שווה ליטע ושוב נילה בעל השדה דעתו שניה לא בה' כרך, שחייב לשלם שברכו משקלת. דוגמאות:

לעומת נספחים לשליטן נפקד שגас לו ווילר קליגר צעדי אנטור.

נדעתה נכוו לפסק המשפט כל סגדדים הילו. וזהobar
 יה' מומי לפסק דין ציינס. מה שמתבע שמדובר
 טכנית יתלה לו גם פאלנומת למגעה מהמוחן דברי
 נכלך שטמצע גרטל לו צה' נקתו נסיבות הרבה הוגמל
 האו ענה צפילה ווין גטעה ז' שוט וכותם כל צה' חלץ
 השבידלות שטמצע ז' יוכן ונען דבורי מון שטמצע דיבר
 עמו למל' מעוק שטיזון טה' קלי' ז' נבדע ונופר מל' כל
 תכניות כל השטמצע דברי ז' קול' עוננה היי יודע וה'
 חממה יתלה נ' חלץ חס' נ' יוכן מ' נ' יוכן שטמצע על
 זהה ועכ' פ' נשלח גטעה ז' צה' שטח' חלץ סיס
 שטממי' ואוגמר יאיה הטיש השוח' ניס' כל השטמצע מ'
 סיס' חס' ז' מי שטמצע שטח' חלץ חלץ סיס' שטממי'
 צויליג'ן גטועמו שטבעם השגמל סיס' עכ' פ' חס' חלץ
 טבאי'ן לדי גמל וו' יוכן מון השבדניט חלץ שטממי' כל
 השגמול כפי מקנה המדינית צס' גטען השבדנות
 ממן מל' שטמצע עלי' נ' פ' מנקה המדינית צס' על

The Noda B'yehuda proposes that the Rosh's ruling would only apply if Reuven had sold it directly to Levi without a broker at all, because it is obviously just a means to circumvent Shimon. Whereas, in the case of the Rema that a second broker got involved, perhaps he did something that the first was not capable of and is thereby entitled to the brokerage commission. He then suggests that even the Rema would agree that the second broker who actually closed the deal would be a partner of Shimon and split the commission.

Moreover, the Noda B'yehuda writes that even if the client deliberately dismisses the first broker to give the business to the second, the first broker will not get full commission because he didn't actually complete the deal. [He does concede that it would be wrong for the client to do so if the first one could have completed it alone.]

שׁוֹתַן נודע ביהודה מהדּוֹת הָחוּשִׁין מִשְׁפַּט סִימָן לוֹ
הנודע ביהודה שהג' על הרמ"א השופך בדבריו והרא"ש שראוון מכור ע"י אחת שייתר מסתובב
ודודקה נכס הרא"ש שמכר לו לוי בעצמו שבחה מוסברת הרמאית. משא"כ כשם בר על ידי סר

סורה אחת, שם דוקא השני הצלחה במא שלא היה הראשון יכול ליעשות. שוב כתוב שוג הרם"א לא נתקוון לומר שם שמשמען זוכה בכל הסדרניות, אלא רק שהוא כשותף עם הסדרור השני. עוד כתוב שאיפלו אם באמת בעה"ב דחיה את הראשון ברמאות בעלה, והקניש את השני, גם בזה אין לראשונה אלא חלק המתהייל בלבד לפיו שופך סוף לא על זו גונמר הדבה [כך בעה"ב עשה שלא כהונן לו הפסד פרנסה, אך לדין אין לאישו עליו תביעת ממונו בדין אדם].

סעיף י' יב. אבל. וא"מ כתוב, מפצל לגס נילמ"ס מודח לה. עיין נמס'ותם לר"ל"ס סוף סימן פ"כ ע". ס"ג [סק"ג]:

אחר כך ללו' על ידי עצמו, ומעהה מה שהושפיק רם"א על ידי אחר, יש לדון על זה, דבשלאו אם מכרו אחר כך לעיר סדרור אחר, יכול להיות שהסדרו החדש הטעים לו טעימים נכוניהם שלא יעכט המכר עבורי השנהה, ועל כל פנים נראה שמדובר על ידי אחר חיב ליתן לשמעון סדרורתו, כונתו כפי חלוקו, שלא האמר כיון שמתחייב לה לא נכון נכסנו דברי הסדרור באזני הוטר שב אין לו שם וכותה, אבל דוא"ל שם השמי הוא שוחרם בסדרורתו זהה. ואם יטען טעון הסדרור הראשון על המוכר, שגם באחיו מורה וזכרונו, אבל דוא"ל שם השמי הוא שוחרם בסדרורתו השמי, אין בכח טענה זו אפילו לחיב את המוכר שבועה על זה, כיון שאינו אומר בזה טענה ברוי, וגם אם היה היה המוכר להשלים לסדרור הראשון הפפס שגורם לו, יותר קרוב בעיני שפטור, עד כאן דבריו. וכותב עוד שם בדבר שדין שדחה הבעל דבר אותו ולקח שדין אחר למגוון השידיון, הדבר ידוע שהפרש גדול יש בינו שידוך למקחת, כי בעסק המקח אין שם דברם אמצעים והמקח תליו ורק בדים, וכיון שהסדרור הביא אותו לעמק השוה בסך הדמים, כבר נגמר הדבר ולא חסר רק הקניין, ולכן אין אם המוכר דוחא לסדרור בדברים, ואחר כך הכנים עוז טריסט, בזה נסתפקתי קצת, אם רמותה הזה מהחיב להמוכר לשלם לסדרור הראשון הפפסו, אבל קטן מתחפרת החביבה ונחתטל השידיון, וכן נילן כל זמן של האשה השדרין התהייבות מזונות ווירה ובגדים ומוננות, וכמה פעמים בשבייל דבר קטן מתחפרת החביבה והנחתטל השידיון, וכן נילן כל זמן של האשה השדרין הראשון בכל הפטטים, עד שלא נשאר שם דבר גדול או קטן שצרכן לדבר בהזה, עדין לא נגמר השידיון עלי ידי השדרין, ואחר מהצדדים מכנים את אוכבו או קורבו לגמור הדבר, אפילו היה ביכולת של השדרין הראשון להשווות גם כן בפרטם הללו, אין כאן רמותה כלל, וכזה נעשה מעשים בכל עת, ואין להשדרין הראשון על האזרדים רק הטרומת, אבל לא שם דין ומשפט כל גnil בנותו, שאינו יכול לתבעו כלל חלק הגומר, אבל ודאי שצרכן לשלים חולק המגעים למתיחיל כפי ס"ק י"ז שכח, מצאתי כתוב בפנסק ארצאות, דהמתחיל והגומר יהלוקו בינויהם בשוה, והמתיחיל לא נקרו אלא מי שאמר כמה אתה גותן [פירוש שידבר אורודת נתינות] ואמציע לא יקח כלום, אבל ראייתי נוגדים שמחלקים לג' חלקיים, שליש למתחיל ושליש לאמציע ושליש להגומר, והבעלים יניחו השדרינות בבית דין, ואחר כך נאמרים לו מר מי המתחיל וממי האמציע וממי הגומר, ויגידו בחורם, ואם אחד מהם קרוב או פסול, יגיד צד שני, ואם שני הצדדים הם פסולים, אין נאמנים אלא בשובעה זו, ואם המתחילין הם וחוקים, ובשעתה הגמר ללחוץ הבעד קרובים שליהם לגמור השידיון, אין להקרובים כלום בשדרינות [ושמשעו דרצה לומר שניתן גם חלוק להמתיחילן, ולפי זה מה שכח הנודע ביהודה הניל', ואם אחד מהצדדים מכנים את קורבו לגמור כו' אין להשדרין הראשון שם דין ומשפט כלל, היינו מצד הדיין, וכאן מצד התקנה. ועיין בספר חוקי דין הבאתי בפתחו תשובה לא"ע סוף סימן 'ב' ס"ק ט"ז' שכח, ולקרובים פסול עドות אין נותנים רק בגין לפ' ראות עני הדיין שעשו פעולות], ע"ש עוד. ועיין בתשובה שב יעקב [חו"מ] ס"י ג', בנידון דין ודבריהם שהיה בעסק שדרנות בין המתחיל וגומדים. והшиб, דבר זה תלייא בכנהוג המדרניות, ואני כאשר ואיזי המהגה בעיר מולדתי ק"ק פרואג ליתן להמתיחיל חלק שלישי, כן נהגי פה במדינתה זו, ואם היה מתיחיל ק' אצל צד אחד, יש לו החזיה הינו חלק ששית. ואף דמשמע מתחשבת הרא"ש שהביא ה"ב סימן קפ"ה נמחודש בז' בסדרור [זרוקה בהיה רמותה, אבל] בגין רמותה בדור מה שלא נגמר על ידי המתחיל ונגמר על ידי אחר, אין להמתיחיל כלום, נראה לי לחול בגעני המתחיל כאשר כבר פסקתי כמה פעימים.adam המתחיל אף שלא היה יכול לגמור, מכל מקום הוא היה הממיציא לשידוך הללו, שעל ידו ננתגה הדבר, ובאו שבדנים אחרים, או אותו צד שהיה מושך לעמידה אחרים אשר דבריהם נשמעין יותר לצד השני, הן על ידו הן על ידי שום גורמא, בהודאי דיש לו דין מתחיל, וזה הכלל באופן שפresher לו, אוילולא שהיה זה המתחיל אשר התעורר זהה, לא היה עולה על דעת אחרים לדבר שידוך הלווה, אם כן ודאי מוחיבור ליתן להמתיחיל כפי המהגה, מה שאין כן אם הנוגדים נתעورو מעצם לאותו שידיון, וסוברים לפי דעתם שההדרונים נראה דרצה לומר שניכר גם כן לבית דין כי, כגון שהם ממקומות מוסלמים רוחק וככהי גונוא, אם כן המתחיל לא עשה שום פעולה טובה בזה, הוואיל שבבעל דבר אינו מרצה על ידו, ואילולא שבאו האחרים היה נשתקע הדבר, והשדרנים האחרים באו מעצם ולא יודעים שם דבר מהמתיחיל, אם כן אין שום טעם ליתן לו דבר בו. וראה לחייבך זה מגמורא סוף פרק קמא דסוטה [ז"ג ע"ב] כו' [דאיטה הtam, כתיב [שםות י"ז י"ט] ויקח משה את עצמות יוסף עמו, וכותיב [יהושע כ"ד ל"ב] ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם, אמר ר' חמא ברבי חנינא, כל העושה דבר ולא גמור ובא אחר גמורו, מעלה עליו הכתוב על שגמורו כאילו עשו. וקשה על זה מדרש סעיף ח' י. ברשותו. עין לעיל סימן ע"ג ריש מעוף ל' מס' סכתמ"ז סוף ג"ק, ילקוט תהילים [רמזו הח"ק] מוזמרא שייר הנוכת הבית לדוד, וכי דוד בגין ונהם ונהם נזינה לסדרור ג"א, סוף ושייר קבב"א, כי ישוויה, וו' מירר ט' ר' ר' והלא שלמה בנו. אלא אמר הכה"ה הוואיל וחשבת לבנו. בר' עאל פ' ונהם ונהם נזינה לסדרור ג"א, סוף ושייר קבב"א, כי ישוויה, וו' מירר ט' ר' ר'

פתרונות תשובה

סעיף ד' ג. ואחר כך מכורו ללו' על ידי אחר. עיין בתשובה נודע ביהודה תניינא [חומרם] סי' ל"ג, שכחוב דעת בתשובה הרא"ש [הומו בזינוין את טן]

באר הימכ

סעיף ח' יג. ברשותו. עין לעיל פס' מינן פ"ג ליש סעיף נ' מ"ה אכזבמם צדקס כת' כ"ה, וט' נפקה מינא נלכדרת, ט"ז. סס [ש"ך סק"א]: יד. שוויה. ולפ' יומא, מה ק"ה סוף פ"ה מוכח דל עכ"ס, ומוטשו הטענו"ס ציוותה, וכמו שמתוויה ביטחון ע"ז ולכך סוף סעיף פ"ה. סמ"ע [סק"כ]: סעיף ט' מו. פשיעותאות. דין זה כמ"ה נסמיין ק"ל סעיף י"ה, וטס טוטיפ"ר דטס מלהר שבאכלתו הנק פלוני ולבנה קופר מייב נצפס, דורות לא למכנכו געדים, וכן כמ"ה ק"י. וליהו דרכם מעלה ספקול קוח קלחן, עיין ליקמן סימנו לר' ט' ז'. עכ"ל בסמ"ע [סק"א], וכמ"ד סמ"ק [במ"ד דילחטס לו-דיבריו]

תחתית תושבה חושן משפט סימן קפה ס"ק ג' לענין סרור שני שנכns אחר פועלות סרור החני ידע מהמצאותו של הראשו, מסתמא נס בסרטשות כי המנגה. אבל אם לא מודע לו ינעלם את כל דבר הבהיר בברורות או לאירועו תלכיד

Where a second broker closes a deal that another had previously begun and could not finish, the Shev Yaakov rules that we assess whether the first broker benefitted the client with his introduction, and the second was merely finishing off what he had already started. In such a case, the first is entitled to be paid a share of the commission. However, if the second broker was unaware of the first, and came up with the same idea on his own, then the first broker has not added any value to the client, and he gets nothing.

אבל מסתבר שהוא רק בשלא שלו להיות סופר אלא שמעצמו סופר שהחויב הוא רק לשפט מה שהגהנו ולמן כיוון שהזורך להגמור והגומר היה כויה שלא הזורך למתיחיל הורי לא נהנה אבל בשולחו להיות סופר הרי עשה שהיותו ותויל שמעטה לא יצטרך אלא לנמר יש לחיבו אף שאחיך השיג גמור כויה שלא הזורך למתיחיל. וב"ש אם גם הראשונים היה יכול לומר וכשהי ידע מעצמו לנמר אף שהויה סופר כויה שהיה ידע מעצמו מהקונה. שחויב ליתן לו بعد חלוקו. מתחילה רק בעד חלק הנמר אף שהפסיד בו שנותן לאחר פטור כדאית בגריב שם שמוספק בו. ולע"ז בשולחו להיות סופר יש לחיבו כי הוא כפועל שהבעיה במשלו בין בסופר מעצמו לא ידוע לי בענויות.

ומה שדומה כתריה ראיית ס' אבוי חזק מבוגה פלוטין בנכסי הגור שלא קנה ללא העמדת דלותות מפני הרשות שלמתיחיל אין חיבור בין כלום הוא אמת שאין ראיינו כלום ואין בו ממש וברור ופשוט שחייב להמתיחיל כפי חלוקו וכברarity.

וחירוך כתריה על קושית השערி משפט דלהש"ך ח"מ סי' ל"ז סק"גadam שניהם לא נתכוונו להעיר נמי פסל נמצא קרוב או פסול לא מותר בשני כתבי עדיםichert את אמותהמנה ואחת אמותה מאותים שלא תיבטול מצד קא"פ לב"ש בו דאותו לימי חייו שתירצוז החותם ב"ב דף מ"א. משום דליידי הולה שמקחיש הכל לא היה שם עד כל והודאת המלה להיפוך ליאיכא דהא לגביה הכת אמותהמנה ליאיכא הוודהה ההא אומר מאותם ורק לגבהה כת ה"ב א"יא קא"פ ושפיר תירצוז החותם דכת ה"ב לימי חייו אלה תירצוז לחודוא שפיר. אבל לע"ז יש לתרוץ בPsihotות דבריו שכת אחת היה לימי חייו בין שישיא האmortת מנה בין האmortת מאותם והשנית היה לאסחדוי אין להם צרכו ואין פולין וזה בדין נמצא קא"פ ונכשורה כת השניה דף אם הקא"פ נתכוון להעיר והכשרים לא נתכוונו נמי יש לחיבק צ"פ הכהשרים. איברא דהלה"ת פ"ה מעדות היה כת דבר האק"פ היה בכלל שנחכוונו להעיר נפסדו אף אלו שלא נתכוונו להעיר כיוון ובוואות שנחכוונו להעיר שם עיקר הדבר נמצא קא"פ עיישי ולדרביו ליאיכא לתרוצוי זה. אבל חדש הלה"ת תמהה ולא שידך טון טפל ועיקר אדם אין להם צרכו יש להסביר ויזוקו מלשון הרמב"ם הוא דיווק קלוש.

When the first broker was unable to close the deal on his own, and the second one did not need the first at all, Rav Moshe Feinstein differentiates between where the first broker was hired by the client, in which case he must pay him for getting the deal to a point where it only needed closing. However, if the first broker came in on his own, in which case he is only paid for the benefit he added, then he does not get paid at all if the second broker did not need his involvement.

Regarding the rest of the commission, in a case where the first broker could have finished the deal and the client brought in a different broker instead, Rav Moshe uses a similar line of reasoning. If the first broker came in on his own, the client is not bound to use him and has the right to bring in someone else to finish it. Whereas, if the first broker was hired by the client, the client may not retract on his appointment and would be required to pay him even if he chose to use someone else to finish the deal.

כמפורט במנגנון שם דף ט' שlict וכות שלא נטעק בו אלא המקום ואיך מכוחו שם שא"צ לשלים שכ' למתיחיל היפוך מהמפורט שם מתקומות שהביאו. וב"כ שאין זה עניין כלל לתשלום שכ' על התחלה אלא על חשיבות המעשה שהמתיחיל בחשב עשייתו רק על מה שעשה והגומר נשבע לו גם במתיחיל. ומזה אני גם על השב יעקב שסובר זה לראה וрок ובשביל הסתירה שנקרא הבית על שם דוד חילק בין כשהוגמר לא היה מטיק אדעתיה שאו נחשב על שם המתחיל ובין כשם הגומר אסיק והאדעתה שאו לא הוצרך למתיחיל ונקרו על שם הגומר. הא הראה אינו כלום וגם הוא השב יעקב מודה דאי כשהוגמר הוצרך למתיחיל מושום שלא עלה אדעתיה בלא המתחיל גותנין דמי סופרות ושדכנות גם להגמר והא מראיתו מביהמ"ק שנקרא על שם דוד היה לנו לומר שرك למתיחיל יתנו כל דמי הסופרות כמו מהראה מעצמות יוסף שנקרא על שם בני ישראל שאנו גותנין כלום למתיחיל כשגם הגומר אסיק אדעתיה אלא ודאי שמוכרה להחות שאן הראה כלום לתשלומי השכר ודואי وبعد הגמר יש ליתן שכ' דבלידי לא רוה נגמר גם שלמה גוץ הקביה שכ' بعد הגמר. רק לעניין חשיבות הדבר שנעשה יש לפעמים שנקרא על שם הגומר ויש לפעמים על שם המתחיל ואולי הוא מטעם השב יעקב שהוא טעם נכן.

ולע"ז נראה טעם אחר בדברם המתחיל הוא העיקר להחשיב הדבר עלשמו דבלידי לא היה געשה כל והגמר הרי כבר יוציא שצורך למגר, אך משום שעל המתחיל מוטל כבר יותר גם למגר דהא מסיק שם בגמ' דנענש יהודה ע"ז שהתחיל ולא גמר لكن הוא עונש שלא להחשיב על שמו וועש זה הוא אף שהיה זה שלא גמר באונס ממשת שמת בעבר היידן שgam באונס צrisk כפירה כשהיה האונס קצת ע"ז גרומו דהרי ע"ז מעשה דמי מריבה לא נcomes לאץ אבל דוד המתחיל אשר שידע מתן הנגיא שאסורה לו לבנות הבית ולא היה שום חטא עליו אף באונס על מה שלא גמר ואיצ' שום כפירה ושות עונש ע"ז לנו נקרו על שם מושום שהמתיחיל הוא העיקר. ווש למילך מוה לכל מתחיל בדבר שלא שיר שיגמור שנחשב על שמו. אבל כל זה אוין שיר להשלומי שכ' שחייבין בין למתיחיל בין להגמר כדברarity. אך מסברא אדק השב יעקב בחלווק שאם הגמר לא הזורך למתיחיל דברם שנקרא בין להגעה כלום מפוזחת.

ש"ת אגרות משה חושן משפט ח"א סימן מ"ט דעת האגרות משה שאם שלח הסופר הראשון להשתドル בעדו והתחיל הענן אבל לא הצלחה לגמרא, ושוב בא השני מעצמו ומ"מ חייב לשלים לראשון שכ' הרהו עשה שלה שלי ח"מ ח"ב לאלה מה שהגהנו, מס'amus השני עשה כן בעלי היסוד של הראשון הורי לא והנה כלל עד כתוב שאם בעל הבית בעצמו הסופר שני לגמרא הענן במקומות שהראשון היה יכול לגמרא בעצמו, יש לחולק שאם בעל הבית שלח את הראשון, הרה לא והוא יכול לחזור בו וחיב לשלים לראשון. משא"כ אם הראשון עמד מעצמו אין לו שום שעבוד על בעל הבית ומותר לעיל הבית להתחיל אחר שיגמורנו, ולא כמשמעותו הנוב' ה"נ'.

הוילס נלשם מפיננסים מהי היחס בין המיליארדיות וכמויות צדקהן מנגד כדי עשות הנעלם וכמוקוט צדקהן נדרך נסלה זו עד פטיזומין היה מזריו נכה וחתנתל הסדרניות פטיזיס הנטול לו צרכו הילך אם כן סחמי נבדול מל' חום סופרים ומי נדרך נלשם לו מוד שפט יחווי נכה (פסקוס ר' מאיר לי' סימן פ"ג).

מץ נטן צלון

לעת צהובות זו מודע רוץ דין בזבוגן סיבוכו.

הפטולן סכין טול ויק נס מיל' ספקן קב' פסקה לו
הפטולן ומוקטן סיוקר מ"ת כוון כסותה דר נמקוט
הפטולן נהרכות נמנוגת מתקומו ווית'ל נטול'ת סי' צל'ת
סכל דהעלא' נאמר מה מקומות בסכין כו' הפטולן לו ליטען
הפטולן נטה' סט' פטולן ממקות סיוקר לו ליטען
הפטולן סט' לו' מיל' נאמר מה מקומות סיוקר סכל' סי' סכל
הפטולן לא' פטולן ממקות סיוקר מיל' נאמר נאמר סכל'
הפטולן מיל' נט' דר' אבדון ממקות סיוקר סי' סיוקר
הפטולן נט' לא' כמי מנייג מוקטן סיוקר סכל' כו' כו'
הפטולן ווס' צ'י' פטולן דר' נמקוטן פטול' ופס' לו' מ'
הפטולן סיוקר סי' סיוקר דקן פט'יו לו'ן קן' ס' לנ' פ'
הפטולן דמיטוינ' נט' לא' כמי מוקטן סיוקר ווזוקט נט'ולן
הפטולן גל' לו' ייל' לא' פט'וט' נט' לא' נט'ו'ן פט'ו'ן
הפטולן יונ'ה'וט' יונ'ה'וט' יונ'ה'וט' יונ'ה'וט' יונ'ה'וט'
הפטולן זט'ת נס'ר וכד'ומה יט'ל נט'ו'ן קן' ס'כ'ט'ן
הפטולן זט'ת זט'ת ממקוטן פט'ל ואו'ל' וו'ל' ס'ר' ק'יט'ו' יט'ל
הפטולן נט' לא' כמי פט'ל זט' לא' נט' דקן' דקן' לא' מיל'
הפטולן נט' לא' וו'ט'ט' דק' מיל' מיל' נט' נט'ו'ן מיל' כו' ו'ל'
הפטולן ד' רע'טו' לא' פט'וט' כמי מוקטן סיוקר סיוקר
יופ'�ן.

Teshuvas Pe'as Negev limits the definition of a "maschil" to a broker who procures a potential client and begins the negotiations. If he hadn't yet begun negotiating the pricing, he doesn't collect any commission.

Mishpat Shalom clarifies that this does not mean that he must iron out all of the details, rather as long as the negotiations have begun in earnest, he is considered to have begun the deal and is entitled to collect a partial commission. Additionally, Mishpat Shalom points out that if the broker had discovered the deal and the client would not have discovered it otherwise, he is considered an introducing broker and receives part of the commission regardless of whether he negotiated any pricing.

מה נקראת התחלה
משפט שלום סימן קפה ס'ק 2 – ח
כתב בשוו"ת פאת נב שחשטו און לו דין מתיhil א"כ התהיל לדבר עם המוכר בעסק המי
חייב אבל כל מיל שלא נטעקו בערך הדברים ורכ נילח למשלחן אודות הסchorה עדין לא ברוח
שיתריצחה המוכר בדבר, ועודין לא הוועלה פעלותן.
אמנם במשפט שלום כתוב על דבריו שאין צריך שיגמר המחיר בפרוטות, אלא כל שבאו לידי
הסכום בגין קירור בכיר יישו דין מתיhil". ועוד דבר, שאף אם לא נטעק בענין המחיר, אם המציג
את הקונה באupon שלא היה ביד הבעלים להציגו, ישו דין מתיhil" בכל אופן.

四三三

רוצ'רי כבושים בכ"י ציב' קרי גאי' גאן יי עזען
מוחבירו לאטמול לו טוקם יטוב ווונטש פַּעַן
רכ' ווונטול לו ואט'ן' פַּעַן דומ' ליטן לו ווונטול
צונטס כ"ג ווונטול דנטין זטלעס נאלען ספַּעַן
האש מײַיך' ליטן מה פַּעַן טומס זטעלע זאלען
סדרון ליטן פְּרָנֶס יִוְרֶר מַדְיָה טוֹרֶה לו דַּעֲן זַעֲמָן
טפַּעַן ווּסְכִּיל מַחְסֵר מַיְמָ�יִל פְּקָרֶר זַעֲמָן
המלך נין מי טטולר פַּעַן טַבְעָן גַּם שַׁעַן
וְכַדְמוֹת דָּלְעָן לְפָסֶס רִקְעָן אַלְעָן טַבְעָן
קְפֻּעַן ווּמוֹמָנָנוּ נַכְרָן יַעֲלֵמִין סְקָרָוֶג לוֹעֵל טַמְפָעָן
עַיְלָן' גַּמְקָוֶס שְׂמָר נְגִיסָּוֶל זַעֲמָן טַבְעָן גַּם שַׁעַן
לְסַגְוִיָּה גַּרְזָן רְלִיאָס גְּרוֹרָה לְכָן דְּקָרְקָס קִינְעָן
טַעַנְדָּל לו יְעוֹלָס ווּמוֹכָב דְּקָרְקָס קִינְעָן
סַחְמָנָה, וְעַגְמָסָיִל וּמַמְּלָאָקְפָּעָן דָּלְעָן נַעַן לְטַעַנְדָּל
וְיַעֲלֵל נַעַמְנוּ כִּיד מַד שַׁחַן לו כַּן דְּזַעַן סְפָּאָה דַּעַן
וְוָסָן נַחַן לו כַּמְיָעָן עַיְלָן מַלְמָסָי כַּמְיָעָן מַאֲרָבָּה
וְעַיְלָן' כְּסֻוּת כַּמְיָעָן קְפִּישָׁתָּה סְפָּאָה דַּעַן נַעַן
פְּרִיכָּג לִיטָן לְמַה סְפָּאָה עַטְוֹן נַעַן סְכִּינָה
רְלִיאָטָו וּסְעָלָה דַּעַן נַקְרָטוֹס קִיְּסָפְּאָה דַּעַן
וְכַדְעָמָה סַעַן' גַּרְזָן מַלְמָאָמָה נַקְהָלָלָתָה סַחְטָה דַּעַן
לִיטָן' לִיטָן' מַה סְפָּאָה כַּמְיָעָן נַעַמְגָעָה
וְוְחָבָרָיִל דַּעַן' סַס וּמַכְיָעָן צַחְמָקָה יְטַבָּה זַעֲמָה
חַזְכָּנוּ טְרִיגְלִיסָּה פְּלוֹעִיל מַמְּוָן הַרְמָה עַטְוֹר וְזַעֲמָה
לִיטָן' לִיטָן' זַעֲמָה זַעֲמָה עַטְוֹר וְזַעֲמָה
גַּרְזָן לִזְעָמָן וְזַעֲמָה רְלִיאָטָו יְמִיקָּן מַאֲגָמָה מַעַל
לְסְרָקוֹר חַעַן' לְטַעַן זַעֲמָה לו יְזַעַר נַעַמְנוּ מַה
סַחְמָנָה נַפְיָי עַדְיסָה לו טַעַן' נַפְיָי עַדְיסָה
עַל פִּי, וְהַנָּה מַהְרִילְעָן הַיְלָדָטָעָן זַעֲמָה
בַּצְמָה זַעַן' גַּזְדָּקָן וּסְרָקוֹר גַּרְקָן לִיטָן זַעֲמָה
עַמְוֹן לִיטָן טְוָרָךְ לְמַקְוֹן וְהַמְּהַלְלָן נַעַמְתָּה כַּמְיָעָן
מַוְיִינָה וְהַעֲלָמָה לְחַקְעָן לְלַל מַמְּמָה סְפָּאָה זַעֲמָה
כְּסֻוּת כַּמְיָעָן טַעַן' קִי' גַעַן דַּמָּס לְלֹחֶת גַּעַן
יְעוֹלָס נַפְרָיךְ וּמַמְּמָה טַעַלְמָה לְהַסְמָה זַעֲמָה
צַחְמָלָל לו זַיְדָן וְזַקְמָה זַעֲמָקָן כַּן דַּעַן
לְסַחְמִיכָּג נַס מַהָּה צְלָעָן קִיְּעָן הַלְּבָן אֲבָנָים
לִיטָן לו מַמְּסָה וְהַמְּמָה' נַעַן לו אַפְּטָמָה' וְוּסְגָּרָה
סְכָמָר עַל סַמְמָה זַעֲמָן לו מַחְלָל גַּרְלָה וְלַמְּבָן
הַכְּלָה מַס נַעַן לו צְעָן' סְפָּאָה קִיְּעָן נַעַלְמָה זַעֲמָה
יְעוֹלָס'.

[ט] **וועתשו** רעדס ה"ע סימן רי"ג דין ניינע
לצדן ציחטל נסחין ומי שלם פון
סיטיג וומאכ ליה מון לי זיך וגונט נו זיך וומאכ ליה זיך

כלום חכה סקונה נמקהו אלל צבגנו לו מונע
רמיהו הילן אה לא מספק ננגן דמי נמקה מה קבל
הילג והל גנמר נמקה נטל צבר קריסטו וקיס ריב
נפחיזס נדכין יט"ב.

(ח) [וחנה מ"ס אטה"ג לדל ווון כלל נמקה גערן
הו קפומרה למ פאכ נטס כ"ס נס גע"ז
סאנטוי נקען לאען זדקן ווון הסנטוי טויר זיך
נסט ווון זדקן ווון זטטוי זיך טויר זיך גראם
ווקני אה דרכן מלהווע ערן מה גאנט זונטער
מאנט ענ"ס דרי קרווע גאנט לילן גאנט ער"ס גאנט
פרקיטו וווצדזין ווון אה מאיר פרקטיטו סיינטער נמקה
חאנט ווון צאנצין אה מאיר לי מנט אאנט לעי ייטס זרכ
טולן יט לעין מנטעל ווון אה כה' נמקה וווצדזין
נמקהס כלל פס וועז נעלקם אפלוועז נטל גווע מקרין
מטען]

ישרי נער' ג' סס טנקם ד' מילוטות ו' ל' סטמפלין
ונטמורי יתולין נכסים ניילס וכטמפלין נקלט
מי טהיר כהה מהם ונוק וטהרתו של יקם כלום
טל רוחני בטאניס שטולקס על ג' מלקט זלט
לאחסן וצלט לאומני וצלט נגומר וכטנעלס עינטו
רכ' ז' ומי הצעדים ומק' נחלים לתוך מי פה
טחניל ומזרמת ויגזע נמלס ווס' ה' מחדדים קראן
ויטסל ניד' ד' פ' ווס' ג' סגדדים פטוליס הין
טבנימיים ב' נטטעה עכ' ג' וט' נט' קר' ס' ח' ע' קר'
' וט' חוק מספט שט' ט' העתק עד דלט הין
חוליס ליטען טלטנו נטוק וט' צמן ק' ליטן יומך
טטונו דטטקר ב' טט' ספקר עכ' ג' וט' גו' סט' סט'
לטטיטים ליטן ט' יוטר מסקננה המנייע תטולר נט' נט'
רט' ק' נמי סכטמ' תנאים פטוליס והיתם
מעבנאות לפנוי וט' סטטורי וט' נוק דלט' דלט'
ט' דלט' סט' דלט' ליטן סרכט ט' פיק' ליטן כל מס
דנדנער דלט' ליטן סרכט ט' פיק' ליטן כל מס
ססטטנס וכטטנעם הין ט' אול' סט' ק' ט' סטטנא
לטט' ט' סרכט וט' ק' ט' סטטנא כל רק רק נט' נט'
ט' ק' ע' זטטט' קטל'ס וט' ק' קטל'ס קטל'ס וט'
ויטטטקי קט' נט' קטל'ס כל מס סטטט' ק' ט' סטט'
סטטטט' קט' נט' מילוק קו' ליטן כל מה סטטט'. וט'
טטטט' דבד' קו' זט' וט' זט' מילוק קו' זט' זט'
ווער זט' זט' דבד' יונט קו' זט' זט' דלט' קט' קט'
רטטט' עט' אול' מינ' פטטט' ווילט ליטר' סטטט' זט'
לט' זט' כל מה זטטט' וט' דטטט' זט' זט'

מה כי אין יכולת להעתיר וזה על קי הדרין ובשכרי השרכנות נוטlein מסכום הנורול של הנדרוניא ויש מקומות שמשלטין חמשה חלקים למאה שנים ומחצה מכל צר ויש מקומות שמשלטין ששה חלקים למאה וחמשה שנונהן כשאיין גדר ספסיק בין העדרדים משפטין ארבע למאה ונחרא גדראوضטיה זההו ווראי דאין לטעט אחד מהצדדים להכנים קרובו או אהבנו להשרכנות בשתחילה שרכנים אחרים לעסוק בו דוחו כמעט גול גמור ולא בוה עכ"פ טענוי המהף בחררה ומ"ט יש שאין מקפידין נחרא אבל אין לה טעם נכון ואם אמר השרכן מתחילה נתבטל אח"כ השידוך אין מחווין השרכנות והמנגן שhayusok. במנם אין לו שבר שרכנות ושנים שנשבעו ול"ז שישאו וא"ז ועבר אחד מהם או שאחד בלבד נשבע נתבאר ביו"ד סי' רלו"ע'ש:

הकמן אלא רוצה למשכן ומשכן הרי אין כאן אם לא אמר תוכה בנוף החפש או יתחייב לו מן הדרין נט"ל וכ"ט ועוד דהן אמת דין בו משים אסמכה מ"ט והוא לעניין חייבו אבל המשכן איינו קונה אם רוצה לנבות מן המשכן אם לא עשה בט"ש נט"ז ולתיוועז והחויכ נשר עליו ויבול לעכובו בהורת משכן אבל איינו קונה נוף המשכן לטוברו וליתנו במתנה וככה"ג אבל לתיוועז ראשון נס החיבור נטול:
**מב דיני שרכנות נתכוaro בח"ט סי' קפ"ה והמנגן עצלינו לסלך השרכנות מידי אחר התנאים ואפילו נתבטל אח"כ השידוך אין מחווין השרכנות והמנגן מרגעא אין להם כלום ומ"ט המנהג ליתן גם להם דבר
אוצר הלכה**

The Aruch Hashulchan cautions a client not to bring in a co-broker without the first broker's permission once he finalized with him. This is a violation of *ani hamehapech b'chararah*, which is the *Halachic* principle that forbids a person from snatching a financial opportunity that someone had already become involved with.

ערוך השולחןaben העודר סימן נ סעיף מב
דעת העורה"ש שאסור לאחד מוחדים להכניס שרכנים אחרים בלי רשות השרכן בשתחילה להשתדל, דהיינו כמעט גול גמור וכענין המהף בחררה.

לא קיבל שבר סופרותו עריין [כל'] וע' בסוף סע' יג'. יב' בשרבים הם השדרכנים או הספרטים אין בות דיןים קבועים ובתקנות נמצא דהמחייב והגומר חולקים ביניהם והאמצעיים לא יטלו כלום ודמיינא העיקר הוא הנמר והמחיל בין שהוא הציע העניין ראוי לבא על שכבו ג'כ' אבל האמצעי מה עשה ומיט נהור עלמא ליתן קצת חלק נס להאמצעי ומתחילה נקרא מ' שהציע השידוך או העסק באופן שקדם הגעתו לא עללה עד הצדדים להתקשר ואז אף אם לא עסוק בהפרטים נקרא מתחיל אבל אם בלוודו היה העניין ידוע אין זה מתחילה כלל אם לא שנכטם בהפרטים ובאיום מהפרטים עשה השואה ביןיהם ואף שאח' היה איש אחר שנמר מ' נקרא מתחילה לפוי שעסוק בהפרטים ואם נס אחד מפרטו לא נתקיים איןו מתחילה כלל וראוי לכל ריא אלקיים בשאות מצע לפניו שידוך או עסוק ורואה שע"ז בכוונה לנמור לא יכנים אחר זהה אפילו האריך הוא אהובו וקרובו אם לא שרואה שע"ז זה בלבד לא יונמר העניין ברכינו ועכ' א' אם המכנים אף שלא בראי אין להשדרן או להפרטור תביעה עליו ובדרך כלל לא"א להיות דין קבועם בעניינים אלו והדיןאים למרת העיניים והבנתם לבם ישפטו בצדק והצדדים כשהשלשו השדרנות או הספרטות בשירים להעיד ט' היה המתחיל וכי הנמר וכיצוא זהה שאין גנויים בעורות אם לא שאחר מהשדרכנים הוא קרוב ופסול לעזרת הצד קורבו:

יג' שבר שרכנות נהגו בכל מדינתיו מנג' קבוע מכמה וכמה דורות ליתן שהה למאה מיד תנוריה והינו מנוריא של הצד הנון יוחר ואפ' כשותון שהה בcpf' ואפ' כשותון בטוחות לשלים אחר ומ' צריכם ליתן מוה ג'כ' וכל צד ייתן שלשה למאה ויש פקוטה שנהנו ליתן חמשה למאה שנים וחצי מכל צד יש מקומות שנהנו שם אין נהר מפסק בין המחותנית שלא ליתן רק ארבע למאה ושבר ספרטות מבתים וקרקות וסתירות אין זה מגן קבוע בכל המדיניה בשווה וכל מקום ומיקום לפני מנגנו יש שמותיפין לדב הדשדרנות והספרטות הקבוע גם מתנה ונקראת פעולה טובה ונשוא את נפשו ובפרט אם זה האיש מחיתו מוה ובעם ספרטות פסק אחר מהגדלים שם נגמר התקה ואח' בטלו המוכר והקינה את התקה טריזונים מ' שבר הספרטור צריכים לשלים כיון שנגמר התקה [ט' ה'] ובאופן שלא נתהזה חרשות בעניין שע' וזה נתבטל התקה [כ']:

הлокט

לטכור ללו' וڌוחת אותו כדי להפheid לו מסרתו בשלימות והיתה בוונך להכנים איש אחר בספרות שיטול חלק בויה אף שטענתו טובה מ' אם יכו להיב את רוכן לא ממון ולא שבואה אף שנember ע' הפתרים שהצעיע הוא ראן זהה ענה הנינהה ליהבע ברני אדרם אמנס אם באמת הדבר בן רוכן לא טוב עשה וחיב בד'ש ומה לו להפheid לשמעון בשוביל טובת الآخر וכן הרין בשרכנות ושבר ספרטות צריכים לשלם אחר נמר המכירה ואחריו הקioms ואם הקioms הם בערכאות א'ץ' לשלם קורם גמר הקioms מהערךאות ואין הספרטור יכול לומר שישילשו עד אדר הקום דלמה יעשו בן אחורי שאין חייבים לשלם קורם גמר הקioms וכשהיה ספרטור אצל המוכר והליך ממשטמים בין שניהם הספרות ואם היה אצל אחד ולא אצל השני משלם לו מחייבים ואם היו שני ספרטום יחלקו ביניהם לפי שיתבאר בשרכנות ואם נראה גדול מהשני והשבר מספרות כפי מנהג העיר:

יא' השדרן הוא כמו פרטור ואם רוצה שישלטו לו מיד אחר התנאים והבעלום אינם רוצים לשלם לו מיד הנושאן תלוי במנגן המדרינה אמן בכל מדיניאנו המנדג פשוט לשלם שרכנות אחר כתיבת התנאים מיד ולכן אף אם נחבטל השידוך א'כ ואפ' שני הזרדים גרטצי בבטולו מ' לא הפסיד השדרן שברו [מ'] דלפי מנהגינו הי' גמר העניין בעת התנאים ומה לו להשדרן במה שהיה א'כ הלא הוא נמר העניין ואפילו לא שלמו לו צריכים לשלם לו הא למלה זה דומה למקום שנהנו לבבות אחר הנושאן ונירש את אשתו דבורה אי צריכין לשלם לו אמן אפשר לומר דזה שהמנגד לשלם אחר התנאים מפני שמוסכין שלא יתק השידוך אבל בהנטקו אין להם לשלם ז"ע לדינה ובמקום שאין מנגן ישלמו אחר הנושאן דיעיר הגמר הוא הנושאן ובכתב רבינו דרומ'א במקום שא'ץ' לשלם לו עד הנושאן אם חווו בהם ונחבטל השידוך פטרים הבעלים משלם לו שבר או א'כ התנו בהריה ע'ם שיתפייסו [כל' תוכטן טמאליט'] ואו צריכים לשלם לו מיד אפילו יחוו בהם עכ'ל ומשמעות להדריא משלנו דאצליינו חייכים לשלם אף כשותה של השידוך כמ' שמקודם ולא כמו שנסתפקנו בהו ובמקום הבעלים פטרים משלם אפילו נטלו קנס מהצד השני א'ץ' ליתן להשדרן כלום וע"ג דעת השידוך נתהזה הקנים מ' אין זה ריח אלא שבר בשותו הוא גוטל [סמ' ג'] ולפ' בسفرות בכ'ג' צריך לשלם להסרור לפי מה שזריח מוה שנמל מהצד השני בבטולו אם הספרט

Here, the Aruch Hashulchan concedes that if the parties have reason to believe that the first *Shadchan* or broker will not have the expertise to complete the deal himself then it is permitted to bring in another broker.

ערוך השולחן חושן משפט סימן קפה סע' יב
כאו הוסיף העורך השולחן שאם מונייש מעם שהראשון אין ביכולתו לגמור הדבר בעצמו
כהונן, או מותר להבננס אחר כדי שייא בטעו שימוש המקה.

מקי שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא יוספ כא עין משפט

מ"י פ"ה מסקנות
מלוא ולו הילכה ז
י"מ טענ"ע חו"מ
סימן קטו סעיף ה:

¹⁴ בְּדַמְרֵין גָּדוֹל דֶּרֶעֶת כָּמָת כְּלִיָּה וְזַ' לְלָט סִיכָּם דְּכָא
לְיִיס נַמְמַקֵּל גְּרוּוֹן דֶּרֶעֶת נְלָגָה קוֹיָס נְלָגָה סְקָלָן דְּכָא
נְלָגָה מָזָה כְּדַמְמֵקִין סָמָס לְצָהָלָן יְמָלָך וְאַמוֹן עַלְיוֹן מָזָה
נְלָגָה מְעַלְעַן חֲמָה דְּכָמִים.

ודיבָּא דלִיטָּה לְסָה דְּמֵי דְּיַינָּקָה
 דְּיַיְנָה דְּגָוָה מֵוֹלֶד כְּגַזְבָּן
 גְּזָבָן וְקָרְבָּן מֵוֹלֶד כְּתָמָנָה
 סָהָדִין קָן ^(ט' סיכום) דְּלִיטָּה נְגָזָה
 וְזָהָבָן שָׁלָה מְלָהָה תְּמִימָנוּשׁ
 מְמַקְשָׁעָה לְלִילָה כְּנָפָד טָבָע
 רְמֵי הַמְּלָאִים גָּדוֹלָה מֵוֹלֶד
 לְלִיטָּה לְסָה שְׂעִירָה סְכָלָה:

שקלין מוניה, אך לא פסידא גביה מעיקרה. ואיכא מבירוי שלא ברשות דקימיא לא שמי לו וזה על הה בירוי שלו בשיטת דירוד לשעה חיבורו שלא עא הוא ומשבח בה בגופיה ובמוניה אבל לזוקה היה מבעל חוב הוא דubar בכח הци אלא אעדעתה די תדע דבעל חוב נובה את השבח שבר כוחב לו אלילין אינון ומעליחון ושבחוין זכרי ביינה דנא זה חדדר שקייל מה מיניה דמוכר וכל שכן שבאה הדין תנאה ודקיבל עלהו ומהאי טעםוא לא שקייל וושבחה^(ט) והרי מתנה דלא כתיב בה הא תנאי הדין תנאה^(ט) הוא דטריף בעל חוב שבאה בין אמר שמואל בעל חוב נובה את השבח שבאה ווב פירות דאלל לך ניקח נינו אי נמי פירות זה בעל חוב והרינו דאמירין (טו) והוא מעשים בכל הפירות שהגנוו לנצח ולהונט על הכרף^(ט):

הנורווגי ורוכביו נתקל בפער נרחב בין רוחם לבין רוחם של מלחמות

(א) נספְתָרֶת חַדְרָה וְלֹא
שְׁקֵל מִינְיָה בְּמִזְבֵּחַ (ב' –
ב' – א) אֲמָנָה שְׁמַנְיָה
סְבָר בְּדִבְרֵי אָנָה אֲזֶל
מִתְּנִיחַ לְעַבְדֵב אַזְמָן (ג' –
ג' – ב) הַבָּה בְּדִקְחָה
בְּדִבְרֵי בְּהַרְחָה דָּבָר
בְּוֹלָא שְׁמָך בְּהַבְּשָׂר שְׁפִיעָה
אֲמָנָה וְבְּמִזְבֵּחַ (ה' –
ה' – כ) הַדָּקָרָה בְּמִזְבֵּחַ
(כ' – כ') יְהִי בְּמִזְבֵּחַ
לְאַלְמָנָה שְׁמַנְיָה אֲזֶל
שְׁרוּפָה בְּבִזְבֵּחַ עַזְוֹן
הַמְּבָרֵךְ אֲזֶל דָם לְרוֹדָה
שְׁלָמָה בְּבִזְבֵּחַ (א' –
א' – ג) נִיםְפִּי לְרָכָב לְאַיִל
לְרוֹדָה אֲלָמָנָה בְּבִזְבֵּחַ
(ג' – ג') יְהִי מִשְׁמָרָה בְּבִזְבֵּחַ
סְמִינָה (ה' – ה' – כ' – כ' – כ' – כ')
וְבִזְבֵּחַ שְׁמַנְיָה, שְׁמַנְיָה
הַדָּרָה, שְׁמַנְיָה (כ' – כ' –
(ה' – ה') וְבִזְבֵּחַ שְׁמַנְיָה (ח' – ח')
(ו' – ו') בְּבִזְבֵּחַ שְׁמַנְיָה
לְתִלְשָׁבָת כְּבָשָׂן יְנִינָה סְמִידָה
שְׁמַנְיָה צְדִינָה בְּבִזְבֵּחַ
שְׁתִילָה בְּבִזְבֵּחַ קְרָבָה שְׁלָמָה
לְקָרְבָּה (כ' – כ') (ד' –
ד') יְהִי בְּבִזְבֵּחַ
בְּבִזְבֵּחַ וְרָאשָׁה תְּרִתְּתָה
(ב' – ב' – ב' – ב' – ב' – ב')

10]. ובכלל חוב גובה את השבה ולא את הפירות ואך על גב דרבנן לאעما שלא כבדה הירק ול' לדסק המכ אתיראניה האידנא בראעניא גבי לה' וה' היינו דאמוין ע"כ) וזה מעשן כל ים וכאן שמאל אליל בשבח המגינים שכח השבחה במנונו ואך בככל שכח המגין להתפים שכח השבחה במוננו ואך בככל שכח המגין להתפים שכח השבחה במוננו ואך בככל שכח המגין להתפים

The Rif writes that one who bought a field and improved it, and subsequently the debtor of the seller seized it from him in lieu of payment, cannot use the rule of "*Yored*" to force the debtor to reimburse him for his expenses, because he did not do the improvements with the intention of getting reimbursed.

אם לא עשה על דעת לחשתם ר' ג' מסכת באב מגיצע דר' ח عمירוד ב הילוק שדה והשבהיה, ובא בעל חוכמו ונטלת בחובו, כתוב הר' ג' שאינו נוטל החזאותי מהבעל חוב מדין יורד כיון שלא ירד על דעתו לקלב שכחה ומובהר שהוולד לדשה חבריו אינו נטל שכבר א"א עשה כן על מנת לקלב שכח, אבל אם לא עשה על דעתו שכר אין לו כלום.

סימן לו

ב"ה פה סאכטשאָב.

לרב אחד.

גם זומת נ"ל כי הילן נד הכהנה ודמיין מגיע נבדק לרשותן כלהן
כלום. כי זה פשט שמיון קדאנוט מל עלי הכהן והכהנה כי
נפס עטה בטונטה רק שאמותניטיס מנטגלאם טעולס זונ"ד צלט
נטכוון שדכן לרשות לנשומת טוונטה נגעילה כי נטכוון לרשות
זונרמיג נועטה טוונטה נגעילה אין מגיע נו ממנה נטוס:

ויגדולַת מוה נטב פְּרִיְּךְ (צ"מ זקוגה דצנח) דכטולַ עטה
ע"מ לאבדתס ממוו היינו ממוייך כל זטן צנדון לדין:

וילא דמי נטכוון לארכוג חט וו סרגט חט וו היל נטכוון נטיכט
חט וו נטיכט חט וו דק"י לתקין. דטהני הטעס דמלרפין
כוונטו להה עס מעזיז להה נטחמייך. היל צנ"ד נט מהחמייך נגעילה
צטניל צונטכוון נגעילה:

נמצא לפֿי מינאג צעל חוקי דרכְהין לו כלום. ולפי מינאג שטח
יך לו טעננה נמלך ג' מן נד הכהן נד היינו חלך צחים
מלל קדאנוט. וויסיך ספק חייך קמינאג יט לו טעננה נמלך י"ע
מלל קדאנוט. וויסיך ריק טעננה. כי לדון משפט צלוס צהאיין
מעלטו היינו דמיין נלן. לדחט נועטה מלפֿוּ נטומה צלה ריק
טנטאנגה קמוכר מטה"כ צנ"ד טענלהה הטערט טיה. על כן נמלך
זה יטלו ממיימיס. וויסיך למילוי נטיעו חייך הטענאג יט לו טעננה נמלך
יכ אדנער ספק. גם מ"ט אטס ספק חייך הטענאג יט לו טעננה נמלך
י"ע חיינו צורו כי הפלצ'ר לדמות לספק וויסיך יטמו (ל"ז:) נלך
טגונן צדרך ציועו:

ה' אברהָם:

אבי נור הփופואר עמוד מס 51 ד (חו"מ, ספר הփופאות) בירושטין, אברהָם בן זאב נחום הוחפש עיי' תיבותו אוצר החכמי

שאלה. שדכן היל נגדייה היל צידוך עזרו צנו עס נט
גניר היל ועסס כל האטען וטאנטן כלהוי נבדק
סנון וקיילן דעמס ווילר כך שידן חי כי סנת למ צמו עס מהל.
היל נגדייה היל סימה נט נענילה ממנה ווילו היל צדאניטס מיליס
עד צגמלו שטאטמַן חי כי סגן עס עטס וו צעטמו נטת הגדייה היל
הגעילה. ועתה מונען השדכן לרשותן קדאנוט צנענותיו לי פועלמו
סימה ניכרת שטיקל השדכן לקלט ציוקי סמאותnis לרוחיס להמתן
מאיד מעולםס ומיל עטראס וויאס וויאס טעלס:

וימעלַתְוּ נטיכט רה"י מים' משפט צלוס [לְהַנְּדֹעַ לֵי מֵסָוחֶה]
שטטיכט צנדון מי שטראט נטח צית לנטוות וטינמייס
נמכל לעכו"ס וויל הילוקה קג"ל וקנאו מעכו"ס צמוקפת דמייס
ויסטראט שטטן מונען טכל פלקראום ווילו צו"ת צב יעקב (ס"י
י"ג) ווינלה דיחס דכלי השטראט גרכו נטנטו נט הקונה היל נט
טטטס מנק וו זריך נטח נו חלך ציטט כדין ממיל מיל היל
וכו צדאניטס מיל צדאלן קאיגו כל צדאנוט צי נטט סטנאליס נט סי
וודע לאבדתס לרשותן צטנח צונטכוון מוה היס עטו סטוקאָלום:

תשובה. קינה צדאניטס יט ממיל וממיונן וגומל וטממווע
טוו שטראט דיעות סמאותnis צדאלן סטנדוינט
ולדומה. וקינה וו אבדתס לרשותן היל נו טעננה רק ציטט כמו
ממיונן. כי נט הטערט צטידוך עס טענלהה וטאנטן כלל חי צמ"מ
קייל דעות סמאותnis. וו"כ לפי מטה צטניל צפ"ת (ה"ה ע' קו"ג
ס"י י') [צטס ספֿר חוקי דרכְהין] דלטטני היל נוותnis צלוס רק
לטטטיל ולגומל היל נטננה לו. היל צמ"ז צב יעקב (ס"י י"ג)
מייל צוּה מונסיגיס כי יט מקומות וויגnis צנ"ל היל יט מקומות
וותnis לממאלל צליס ווילטטני צליס ולגומל צליס:

Avnei Nezer rules that a self-appointed shadchan or broker who originally provided their services without intending to be paid cannot demand payment after the fact.

שוו"ת אבנִי נְזֵר חָזֵן מִשְׁפַּט סִימָן לו
כתב אבנִי נְזֵר על פי דברי הר"י⁹ שגם בשדכוות וסדריות, אם העיז שיזוז או סדרירות ובשעת
מעשה לא היה הצעה ע"מ לקבל שכה, איינו נוטל כלום.

ג. אמר השדכן שלא יטול שבר, אין צורך לשלם לו.

ד. אמר לשדכן שלא יהיה לו שבר, נראה שיש אופנים שם חייב ליתן לו.

שטוען שרק כדי להסביר מכיון אמר כן, אין בדבריו כלום, וכן משמע בשו"ת מהרי"א הלוי (ח"ב סימן קיז), ועי' בדרכיו שם סימן קג וסימן קיא בדין טرسור שאמר שיקח ממנו סכום מסוים והוא פחות מהשכר המקובל אם הווי כמיהלה.

ואם מתחילה אמר השדכן או הטרטור שלא יטול שבר וקודם גמר הענין אומר שלא יגמר הענין א"כ יבטיח לו שבר, עי' פרק יא (הערה ג) בדיון פועל בחנים שיכל לחזור ולתבוע שבר, ומסתבר שכל שלא גמר הדבר יכול לתבוע כל השבר, וכותב בשו"ת מהרי"א הלוי הנ"ל שאף אם טוען המוחותן שהבטיח לו שבר כדי שלא יקלקל השידוך, א"כ בדרכיו כלום וחיבר לשלם, עי"ש, ומ"מ נראה שאין הצדדים רוצחים לשלם לו שבר, אע"פ שאינו חייב להתחזק עוד בזה, מ"מ אסור לשדכן לקלקל הדבר.

ה. עי' פרק ח (הערה סד) שהבאתי מדברי האחרונים בדיון עוצה לחבירו טובה ואמר לו מתחילה שלא ישלם לו, ועפ"י דברי האחרונים ולפי מה שהעליתיהם נראה שמתווך או שדכן הבא להצעה, וקודם שמסר פרטיה ההצעה אמר לו הצד שאינו רוצה לשלם לו שבר, ואעפ"כ מסר לו השדכן פרטיה ההצעה, נראה שפטור מלשלם לו, שאם איןנו מתרצה לעשותות בחנים לא היה לו למסור פרטים, וע"ד כן מסר שלא ישלם לו, אבל אם לאחר שכבר שמע פרטיה ההצעה אמר לו המוחות או הצד דעת שלא אשלם לך שבר, איןנו יכול לפטור עצמו בכך, שהרי למעשה כבר נתחייב לשלם אם יגמר הדבר, ולכן אף אם לא אמר השדכן כלום והמשיך לטפל בדבר ונגמר, חייב לשלם לו, ואפשר שאף אם הסכימים השדכן או הטרטור לדרכיו, אין זה פוטרו כי אם בקנין, וכן העלה באורחות המשפט (כללו סימן ט).

כבעל דבר ולא שדכן, וכ"ש אב על כתו שאינו יכול לטעון שהוא שדכן, ונראה שעיקר החלוקת הוא אם שיקח לדבר עם המשודך או המשודכת לבדר, או שהיא סומכת בעיקר על קרוביה, ואין דרך לדבר עמה, ואף שההכרעה אצל החתן או הכללה, כיון שאין שורך לדבר עם המהוותים, איןם יכולים לומר שיש להם דין דין שדכן, והכל לפי הענין (עי' להלן הערה ז), אמן נראה במקום שיש אב או אם, ודיבר השדכן עם אחד מבניו או חתנו, אע"פ שגם הוא מעורב בענייני השידוכין, אפשר שיכל לטעון שגם הוא שדכן, ומגיע לו חלק מהשדכנות, א"כ התנו בפירוש שהוא צד ולא שדכן.

זי' שו"ת קניין תורה (ח"ב סימן קא) שדן בטרטור שקנה דירה לעצמו, אם יכול לנכונות שבר טרטור, והעליה שם הוא טרטור קבוע שמקבל שכ"ט מכל קונה שביבא, גם כשקונה לעצמו יכול לנכונות שבר טרטור, עי"ש, אבל נראה פשוט שאין כל קונה יכול לתבוע שבר טרטור, ועי' מ"ש בפרק ז (הערה ח).

בתב באורהזה"מ (כללו סימן טו) בשם שו"ת פרי השדה למי שבקש מסטרור שימצא לו סחרורה וטרטור לו, ובבקש דמי טרטורות גם מהמורכבר, שאם המנהג שהמורכבר משלם שכ"ס, חייב ליתן אע"פ שלא פירש לו, אבל אם אין המנהג כן יכול לומר אילו ידעת שאטטרך לשלם שכ"ס לא הייתה מוכר בדים הללו, עי"ש, ומ"מ שבמקום מנהג איןנו יכול לטעון שהיה לוקה יותר.

ד. פת"ש (באעה"ז סימן נ ס"ק טו) בשם שו"ת חוות השני (סימן ב) דמה שריגלים העולם לומר שאעפ"כ צריכים לשלם לו אין זה שורש ועיקר כלל בתלמיד או בשום פוטק, וככ"כ רעיק"א (בחומר סוף סימן קפה) בשם מהרי"ש, וכותב שאעפ"

According to the Pri Hasadeh, if an investor hires an agent to find him merchandise, the agent cannot demand an additional finder's fee from the seller unless the local custom dictates otherwise. He is not considered a Yored on behalf of the seller because he was really working for the buyer alone.

פתחי חוות שכירות פרק יד הערה ג
בשו"ת פבי השדה דין בליך שסרטור להמציא לו סחרורה ממוכבה, ולאחר גמר המחק תובע דמי טרטורות גם מהמורכבר בשבל שהנהג, ופסק שאינו שנטל טרטורתו מן המורכבר א"ב המנהג לחת לה, ונראה בטעם הדבר שא"ז כמו טרטור העומד מלאין שנטל שבר הרצאותיו אף בשדה שאינה עשויה ליטע, מכיוון ששעה פעלה בשבל הקונה בלבד ולא היה לו מגע עם המורכבר כלל.

עד

הלוות שלוחין סי כפו לפז

לשםין מצלם מס צלח נגיד כדי לפגוע ותמיין לנו לנו כה
לשםין כית מזו דליך זוז ומכל תוכן מהך זה טעם זו כדי
לפוגע לאנכי רק מעין וסיב כלתין לנו ס"י יכול לנמען ותמיון
יכול לפוגע ולגוע וולותי סכך נגיד יעהט מובל גמ"ס
כלו סכין.

וּנְשָׁלַתִי צְפִירֵךְ לְמַלְדָּבָן וְכֶסֶלֶת לְפָגָמָלָה מַדְעָן לְמַטְמָן תְּזִירָן
לְמַלְכָּה וְכֶסֶלֶת סְלָמָלָה לְחַמִּיכָּה גַּלְגָּת וְכֶסֶלֶת סְלָלָקָנָה
וְעַנְעַן סְלָדָן זָהָב אַמְתָּה וְסְצָפָנִי סְכָנָה לְקַמְּמָה דְּעַמָּה וְנוֹתִינִים
סְפָדָן עַפְטוֹלָמוֹ וְנוֹמָמָה פְּנִיסָּה חֲדֹקָה סְוָלָה וְתוּוֹסָה קְלָתָה לְסָסִילָה
וְחַמְּסָ"ל סְכוּלָה צְמִרָּה קִימָן יְקִיםָּה צְסִינָה קִיזָּה לְסִיכָּל דְּכָנָה כְּפָקָדָה
כְּלִין לְקַמְּמָה דְּעַמָּה עַיִּיט וְעוֹד לְלִי' מְסָאָצָ"שׁ סְפָדָה תִּלְמִילָה קִימָן
קִיזָּה קְטוּזָה וְעוֹזָ"ז יְיַד קִימָן קְלִי' צָרָף קְקִיזָה וְלִמְזָה הַפְּלִין לְקָ
כְּפָדָן נָסָה לְחַמְּתָה וְלִמְזָה כְּמַפְּלָה וְכְפָדָךְ נָסָה פְּלָמָתָה כְּכָלָמָתָה
סְפָדָן דְּעַמָּה".

שְׁדַבֵּן ל'זמוֹר ו'זמוֹלֶם פָּקוּדִים נֶלְקָחִים לְזִיסָּס וּלְזִיסָּס
לְגִזְוֹתָה בְּכָל מִדְכָּנוֹת עַלְצִי סְמֻתָּן מִסְמָה הַלְמָחוֹן וּמוֹעֲנָה
וּסְמֻתָּן הַמְּלָאָן בְּכָל וּקְיַיְלָן סְדָךְ כִּין זְקָטָס זְמָרָן
לְהַפְּרָעָן וּלְצִיְּגָן וְגַס סְמֻקָּן חַיְן לוֹ כִּיְבָלָן קְיַיְלָן סְכָלָן
לְמַרְעוֹן סְמֻדָּכוֹת צְבָעָם קִיְּטָלָן סְמֻכָּלָס טַלָּן דְּמָתָן
לְמַהְלָעָן וּסְמֻתָּן וּסְוִי כְּמַיְּקָן לְיִצְמָרָק חַיְן צִין טְמָדָר דָּק לְגַז מַעַז
וּלְסְפָּלָקָן לְמַטָּמָה מַגְּרִיָּה נְכָיָה דְּלָמָּוָה צְדָקָתָה עַמְּנָה קַעַדְיָה וַיְסָדָה
קְסָמָה לְהַעֲמָלָד דְּצָעָלָן כְּסִיְּהַדָּבָר תְּלִין לְלָקָס אוּכְכָּבָס וּכְלִינְיָטָס
קְיַיְעָן מַפְּלָל כְּחַזָּה לְהַקְּצִיל דְּקָמָל דְּחַקְּלָה צְהָוָעָן גְּמַיוֹתָן מְלִיכָּתָן
עַמְּלָתָן נְקָדָתָה עַמְּוֹתָה עַמְּמָה עַמְּמָיִז נְקָדָלָס מְשָׁחָיוָן גְּמָלָה
קְרָן סְלָצִי וּלְלָל זְמַפְּנָקָה קְמָס טִיְּתָן זְמַמְּתָלָס קְרָן הַצְּמָלָל נְלָבָן
לְלָה אָן הַסְּלָה כְּמָלָן יְטָל לְסְמָלָעָן מְהַצְּעָלָן מַיְּסָּס וּטוֹבָה גַּזְּיָה מַעַז
קְיַע חַיָּה שָׂאָה סְיָה לְלָל יְטָל כְּמָלָקָן לְוֹמָר נְמָתָן סְיִי מְטִימָה נְקָדָה
סְפָּלוּסָן לְלָטָס לְיִי כְּיַיְן לְלָמָּוָה מְלָעָמָל זְמָרָק יְלָטָס נְזָמָתָן.

ממשיכם ע"י י"ק חס לחייב ק"מ י"ג מילין שומע מל' דצ' קבל' צל' למולס ייך נכהק' צ' ויל'צ' יט' לח'יטו מוחיקת קדונ' דעת'ים נ' גרא' מוחכינעם טרויים חס' יט' טענו' כל' סרא'ק' גה'ק'ו'ה' ב'א'ט'י'ה' טס' ול'פ'ז'ו' ה'פ'ז'ו' י'ס'ה' טמ'יס' ז'ג'על'ס' ו'ה'פ'ז'ו' נ' ק'ל'יס' נ' ב'ג'ק'יל'ו' ח'יג' לס' חפקו' כ'ג'על'ס' לד'ס' כ'ב'ל'ס' ו'ו'ה'ק'ו' י'ס' ק'י'ל' כ'ה'מ'ול'ק'ים' על' ה'ק'ו' ו'ו'ה'כ' י' ו'ה'י'ל' ב'ג'ק'יק'ן' צ'ל'ג' ק'ו' ז'ג'ס'.

וזברו פְּנַנְנָאִים תָּמוֹס לְלֵי לֶק יְמִוֵּג מִפּוֹס שׁוֹעֵר עַל
הַמִּזְבֵּחַ וְסַל צְמִיקָה זָקֵת דָּק כַּי לִיטָּל צָעֲנָס דְּלִין
לוֹנְלָה נְסֻטָּה וְלַיְן לְסָס דִּין שְׂמָוִתָּס וּכְמַעֲנוֹנוֹ וְאַלְלָה וּמְנַעַּם
מִפּוֹס פְּלִין נְוֹטֵן מְוֹעֵן כְּמַלְיָה נְמַכֵּל נְצָס כִּק צְמִצֵּל שְׁחוֹז וּכְן
צָמֹוֹס לְכָד כְּמַמְכֵי לְיַיְן צְוִין לוֹנְלָה כְּמַיְסָ מְסִלְעִית חַיְץ חַמּוֹעַ
קְשִׁיט דְּכִיּוֹן דְּלִיְיךְ כְּנַיִן כְּמַלְעָת טְגָטוֹן מְיוֹן יְלָמוֹ חַוְמָה וּשְׁעָלָוָם
פְּלִין נְוֹטֵן מְוֹעֵן וְלַיְן בְּנֵן לוֹנְלָה קַע לְיַיְן צָמֹוֹס דִּין שְׁוֹעֵר.

מפני טאול ני' כט צעריה מארס' ומיין קיון קי' גמקווע
טען פהויל קיט וגען שפֿען טען דסוי קיט דסוקוועים
געט ימאנו לו טכַּי דפְּלִין עם פְּקָדָה דסְמֻלָּה לו יכַּזְוּ לו לדע
וורי דק פְּקָד גַּס סוי כוֹו יס נסְכָה חַס לוֹחֶל עַזְבָּה וְתִמְאָה
לי דעוקס פְּרִוְתָּה דלֵי סוי קיט מְפַרְּשָׂה דאַיְוִי דק פְּקָד חַס נסְכָה
חס לֵיחַ וְוַדְבַּלְגַּי מְפַלְּגָה וְסָסָם דעֲמַנְהָה פְּוֹתְחָה כְּהַלְתָּה דלֵיל סְכִימָה
לֵים קְרִיךְ וְכַעַד סְפָּמָן זְמַרְקָד זְלִינָּס זְלִינָּס וְעַזְבָּה.

סע' ח' ויטבע כמם ס"י קוט מלכדי כתוב הכלל ניטען ¹²
ב"ה תקוע שהן יפה להן נטען בטענתם שמלל
נטענתם סקפת דיש סקלרכו כל"י לשם כממי' צמי זכאי ידע
להוציא כלל ס"י תקוע יפה וכמו סקפתם כי צפלק סמפק' יד
צפודל לדקלם ותיחלו ליק כלון ענ"ץ ולענ"ד כיוון דקייל 33-32
דו קנייב לדכליים נא' ומטוס דמעאל זכי וכן צפ'יך לד'ין
יע' ענ"ז וג'עוז 77 מאי' ולח'ב כיו' דלע' טב'יך סני בלו' געט'ן

If a *Shidduch* fell through and the boy married a different girl, the first *Shadchan* will not get paid if the boy later divorces his wife and marries the first girl. As soon as the boy moved on from the first *Shidduch*, the *Shadchan* has given up on it and loses his claim to the *Shadchanus*. He then suggests that even if the boy only dated the second girl after rejecting the first, the *Shadchan* will not get paid if he later chooses to go back to the first. *This would likely apply to brokerage as well. If the client rejected the referral and moved on to a different deal, the broker loses hope in obtaining commission for his referral and is no longer entitled to it even if the client returns to the first deal.*

עד ר' ש"ג סימן קפה סק"ח
 שדרין הצעע שידוך אבל החתן מנמע ונשא אחרת, ושוב גירשה ונשא את הראשונה. חידש העරך ש"ג שאם שדרין או סרורו מתייחס ממשמעו שוב אינו נוטל שכורו. ולפ"ז חידש עוד שפאללו אם רק עב את הצעעה הראשונה ונשדרך עם האורת ושוב חור לראשונה כבר אסה השדרין דעתה. ולפ"או ה"ה בספרות, אם סדרן לו בית לקרןויות, ומתבלט הדבר ונוקה בית אחת, אם לאחר זמן

דאגב אונסיה גומר ומקי, ואפלו הוה חשייב אונס מה שרצו להזור בו ולהפסיק להלה מעות הוצאה שהוציא, דהא לא גען מילולה זובין זובגניה זובץ אי לא מוטר מודעא וכון בגין ההוא מעשה דפרידס דפרק חזקת הבתים (מ, ב) שפסקו הפסקים דאי לאו הוי מוסר מודעה דהוה זביבה כיון ואך על גב דאי לא הוה מובין ליה הוה מסידי ליה מכל וכל דהא הוה כובש לשטר משכנתה כדאיתא החט ופשיטה דחתם שלא כדין הוה עביד. ואין לך שלא כדין גודל מזה מכל מקום אי לא מודעא ה"א דאגב אונסיה גומר ומקי העי איכא למימר הכל כי ואפלו אם יקראה נמי אונסיה אונס בענין זה דפשיטה דהה אשבי כתולא חביב אם לא כתולא וייחיב דכין דעת ידי נחנית המועטה עשה לו רואבן השתוולתו אשר שואל ממן⁹. ואשר הוציא מעוחז

בשבילו וראי דחשיב כמו תולא זובין והחט טעם מאידיען דמתא ליה הנאה הדינו קבלת דמי המכר אגב אונסיה גמר ומKEN היכי נמי מטי ליה לשמעון הנאה שהורי השיג לדודשו וחזרו המועטה שנתן שמעון להוית בקרען והגנות השתוולות אשר קבל חמורתו חזורה להיות זומי החקען.

ואף על גב שחזורבו ר' יצחק¹⁰ מהה שהייה (רציה) (רוצח) ולפרש וגט המעושה חשיב כתולא ורבין שע"י הגט נפטר משאר וcostות ונונה ממשום ואם כן יקשה גט המעושה שלא כדין נמי היהCSR מן התורה ובכ' המגוש (פת, א) מוכת שהוא פסול מן התורה מ"מ פשיטה דלא דמי ודראג בגין גט המעושה לא חשיב פטור דשאר סחות ועונה קבלת הוה מזות דמי המכר שהרי אין זו טובה אצלו ולא ואינו שתחשב לו טובה כל להאי גברא דגמיש ואדרבה היה רוזחה שלא לגרש שלא להפטר משאר סחות ועונה¹¹, אבל הכה בדורן הוה רוי גלה שמעון דעתו שהוא חפץ בהשתROLות הוה ובשבילו הוציא מעוחז פשיטה ופשיטה דלא גרע מטלוה חביב וק' מהווע מעשה דפרידס.

עוד בר מן דין זבר מן דין נרא לע"ז דפאליו אונס לא חשיב בכח'ג מאחר שרואבן לא כפה שמעון ליתן לו מעות אלא שלא היה רוזחה לטורת בעבורו אם לא יין לו. ולא דמי להא רתלה זובין דהותם כופחו ומכויר וכנ' גבי ההוא מעשה דפרידס (כ"ב, מ, ב) היה רוזחה לכחש השטר ולונול לו החקען אבל הכה לא היה עושה עמו דבר אלא שהיה בשב ואל תעשה ולא היה ר' ר' יר' בעבורו, וראייה לברר שלא חשב אונס בכח'ג שהרי ר' ר' יר' דפלייג לרדר בכניין מורתם דמאיס עלי ואומר שלל הקופה לגירוש בטענה וז טעה גמור בהשROLות הוה ובשבילו ואפלו היכי נמצא בשם י'ח¹² ז'יל גם אומד ר' ר' שאם קידש אדםasha כדת משה וישראל לובטף אין האשה חפייה בו אין לכופו לא בישראל ולא בגין אף אם נחכש ביר' גומ' בשביל מס או דבר אחר יכולם לומר לו לא נזוב אוثر

לי' הערכ גמר ומשעכבר נשפה לאראבן על סנק שם רואבן יק'ים לו תנאי ג' שכך עריך לו לי או דמי לערבות דעלמא שהמלואה סנק על אמונה הערכ נוותן מעוחז ללה ומוות כך גמר הערכ ומשעכבר נשפה וכון היא דפרק קמא דקידושין (ז, א) חן מנה לפולוי ואקרש אמי לך דמקודשת מודען ערב. החט נמי שייך האי טעמא והכא נמי נימא היכי אם נשטעכבר שמעון בשום דבר לרואבן. אבל אם לא נתחייב שמעון לרואבן כל לא דמי לדיין עריך כליל⁵ כדריש לעיל דהא פשיטה דאק להסתפק אם יש לדין אותו כעריך קבלן⁶ דפשיטה דכל הפחות מהני מי דמסיטים מאת הכח הנitin לו מצד פולוי להחוותו מזמן עריך קבלן וזה פשטוט לכל מבן.

ליתר עיון

ועל דבר (ז) רואבן שהבטיח שמעון להשתREL בעכוו רוציא להה את מעותיו והיה הדבר עומר להגמר חדר בו רואבן מדיבורו ואומר לו שלא יגמר אם לא יתן לו כך וכך. וכן עשה שמעון פיסטו בממון ברצונו ושוב באו מעות רואבן ביד שמעון ורוצה שמעון לעכבות באמריו כי שלא כדין הכריחו לפיסטו בממון האם יש לדמותו להיא דשוכר עלייהם או מטען דפרק האומניין (ב"מ עה, ב). לע"ז אין רואה לדמותו כל דהותם דזוק הוא דשוכר עליין או מטען ממשום ונשכחו ליל עשות מלאכתו וכי הרדי בהו עברי שלא כדין שהרי שכירין או קבלמים ננהו ולא מצו לו מהדר בהו דאף על גב דגם בשכירות אמרין דשוכר עלייהם או מטען בדבר האבר וקייל דפועל יכול לחזור בו וכור' מ"מ פשיטה דכל כמה דלא הרדי בהה או דלא מצי חדר בגן בדבר האבר שכיר דבעיה' הוא וחיב לעשות מלאכתו. וכן מוכת בהדריא בפרק הгал בתרא (כ"ק קי, ב) גבי שירא שהיא מחלת במדבר וכו' ומשני רבא הכא בפעול עסקין וכו'. וכן בפ"ק דב"מ (ג, א) גבי ההייא דמציאות פועל לעצומו וכו'. ומאחר שן הואר שאפלו פועל בדבר האבר שכן יכול לחזור בו, כשההוא חזר בו ורוצה להפקיד שכירתו שלא כדין, דין הוא שיזהה להה שוכר עליין או מטען מידיינא או מנסא. אבל הכה בנידון הוה שלא היה רואבן נוטל שום שכר ממשען ולא נשכר לו לעשות מלאכתו כי הדר בהה אפשר ולאו שלא כדין עבד דנימה שיכור עלי'ו' כר. ואך על גב שהוציא מעתוי על סנק דברי רואבן, שמעון הווא דאפסיד אנפשיה דה' לאסוקי אדרעתא דלמא הדר בהה רואבן, ואפלו אם שמעון זה עני ואמרין גבי מתנה אי נוותן לך דכענני נעשה נדר אפשר דבכח'ג דאיכא טרחה דגופא דלא אמרין דעתה נדר אפיל בעני⁸.

אפלו אתיל דלא מצי רואבן למיוזר ביה או משוט שהוציא שמעון מעותיו או מטען נדר אם עני הואר שמעון מכל מקום כוין שנחצרה שמעון ופיסטו בממון איכא למימר

הבטיח לעשות בחנים והזר בו באמצעות

יתר עיון: שי'ת מהרי' ק סימן קלג
ראבן הבטיח להשתREL بعد שמעון בחנים, ובאמצעי הדבר חור בו רואבן ואמר שלא יגמור א"כ יין לו כ"ב בשכירותו, בולית ברירה נון לו מה ששאל, ושוב תפ שמעון מיניה בערך מה שהוכרה ליתן לו, פסק מהרי' ק שרואבן עשה מה שעשה כדין, שמעון חיב להחזיר לו מה שתפס.

Further Iyun: Reuven promised to do something for Shimon for free, and before completing the job retracted from his commitment and demanded payment for his services in order to complete it. Having no choice, Shimon paid what he asked for, but at a later date chanced upon money belonging to Reuven and wanted to withhold it in lieu of the forced payment. Maharik rules that Reuven was entitled to the payment he received, and Shimon must return his money.

וְעַד לָתֵם

אָבָב קְדַמֵּן הַאֲשֶׁר פִּקְדָּן אָסְגָּבָט וְאָסְגָּבָט לְבָבָוֹן.

Someone offered to broker a deal as a favor, and when the deal got closer to completion, he refused to complete the deal unless he's paid a commission. In his desperation to close the deal, the client paid the broker, as he had already invested time and money in the deal. The broker can keep the commission because, as a volunteer, he is not compelled to complete the mission on volunteer basis.

סמס' ע סימן רס"כ ק' כ
 סדרו שהבטיחה לחבירו שיעשה סדרירות בשביבלו בחנס, והיה הדבר קרוב להגמור ואמר הסר' שROL לא יגורוד הדבר אלא "א"כ ישלים לו שכח, ומפני שהיה הבעלים דוחק לדבר שלילם לג' מבואר בהמהורי' א'ינו צריך להזכיר התשלומי', אך "פ' שהיה באמות דבר האבד והבעלים כבר הוציאו הוצאות על פי הבטחת הסרסה, אין חובה עליי למורו הדבר בחנס.

ז' ו' ל' ח' מ'

ר' ווייא שאם הקידם להם כל השכר בככל גוונא אין מוציאין ריבוי. ונשבותן מיטומי ספר גנו יי' גיא וואיז שט' בשפ מהוירין הלהת אשתו או בינו היי אונס. נבי' הוודו' ו' ישש הוותה הדוש' יי' כביס'. אם ביגול החלמד מחתות המושל בראון, היה מכך מדרן וההפסד של בעית, נבי' פוטט טומ' שגד' שט' דוד' שט'.

שׁוּעַ חווישׁ משפט סימן שלג סעיף ה, שׁ"ק ס"ל^א
 פועל שעשה בחנוך עם בעל הבית, יכול לחזור בו אפילו
 מסכימים לשלם, או אינו יכול לחזור בו בדבר האבה,
 החזרה בדבר האבה וע' בנהיכות המשפט שם.

A volunteer is permitted to back out at any time, even if this will cause the employer a loss. Shach explains that this is only if the employer is unwilling to pay his fair wages. If the employer is willing to pay, then the volunteer would be forced to follow through so as not to cause the employer a loss and would in fact be responsible for such losses like a paid worker who quits and causes losses to the employer.

The Halachos of Brokerage : Part II Shiur

CO-BROKERING, AND VOLUNTEER BROKERING

Rav Aryeh Finkel

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY SHIUR VIDEO

THE HALACHOS OF CO-BROKERING

Co-brokering is when more than one broker is involved in making a deal happen. In the last shiur, we mentioned the case of the Teshuvos HaRosh, where the seller declined to sell to the buyer that the broker found because of his personal enmity toward that buyer. The Rosh ruled that the broker doesn't get the agreed-upon commission, he only receives reimbursement for expenses and hours.

The Rosh does mention parenthetically that if the owner later sells to the same buyer a week later, the broker obviously gets the commission because he was the one who found the buyer.

The Rema (185:6) quotes this Rosh but changes the case slightly. He describes a case where the seller uses another broker to arrange for the house to be sold to the same buyer that the first broker had suggested. He cites the Rosh as saying that the first broker gets the commission because he was the one who found the buyer in the first place.

The Noda B'Yehuda points out the discrepancy between the original wording of the Rosh and the way he is cited by the Rema, and explains something very important. He says that since the sale ended up being completed through a broker, and not by the seller himself, the brokering service was a combination between the two brokers. He further says that we can see that the first broker hadn't completed the service because, apparently, he hadn't been successful in persuading the seller to loosen up and sell to his enemy. It took another broker's influence to convince him to sell. So, of course, the second broker gets something. He says that the Rema just meant that the first broker will *also* get a commission because he started the deal. This means that they split the commission.

What we glean from this is the following important principle: The product of the brokerage can be distributed among multiple people, and they all deserve a share in the commission.

Consider the following case: Someone has a rental unit and is looking for tenants. A local rental agency finds a good tenant who is willing to rent long-term for a good rate. The agency charges commission of a half-month's rent. Everything is looking good until the potential tenant backs out because he realizes that he cannot move to the neighborhood unless his children are accepted into the local school which he prefers. The landlord then asks a friend who has some pull to get this tenant into that school in order to save the rental contract. This friend is now a co-broker. He did an action that convinced the tenant to go through with the deal, so he deserves part of the commission. The rental agency alone couldn't pull it off because of the schooling issue. This means that when the rental agency takes the commission, this individual gets a portion of it.

Now, let's say the rental agency manager says, "I'm also friendly with the school principal. I could've also gotten the kid into that school. You just didn't give me a chance." According to Halacha, it doesn't matter. Even though he says he could have done it, the fact is that he didn't do it and someone else did. Someone else completed the deal and deserves a portion of the commission.

CUTTING OUT A BROKER

What if the landlord knew all along that the rental agency can complete the deal because he also has pull but he deliberately decides to cut him off because he has a cousin who has pull with that principal and he figures, "Why not give a little *parnassah* to my cousin? I'll call him and request that he get the kid into the school. This way, the agency will have to share the commission with him."

The Noda B'Yehuda writes that even in such a case the second person gets a share in the commission because the fact remains that the first broker didn't complete the deal and the second person did. The Aruch Hashulchan adds that it is improper for a person to do such a thing. This is a violation of *ani hamehapech bechararah*. The first broker was involved in a business endeavor and had the ability to profit fully from it, but someone else came along and pulled it away from him. This is wrong to do and Chazal label a person who does this a *rasha*.

This means that special attention should be paid in these cases to ensure that a client shouldn't bring in another broker to help out the deal if the first broker is fully capable of completing it all by himself. The Aruch Hashulchan does say, however, that if you have hesitations about the skills of the first broker and you're not sure that he can really pull it off, then you may invite other brokers to help out, even though this will shave off some of the first broker's commission.

SUPERFLUOUS SERVICES

Returning to the case where the rental agency had no pull in the school, which led to the deal being temporarily off: What if the owner called another rental agency who he felt was a little more connected around town and asked him to get the deal going, and, sure enough, that broker managed to use his connections and got the kid into school, which resuscitated the rental deal?

This case is different than the above because the second broker who culminated the deal was a rental agency as well and he also had ways to access potential tenants who are seeking to move into town. In this case, the second broker claims that he wants the full commission

because the first broker's contribution brought about no benefit to the landlord because the second broker could have done the whole deal himself from the beginning.

The Shev Yaakov discusses a similar case regarding *shadchanim* (as we mentioned in the first shiur, the Poskim often equate the halachos of *shadchanim* with that of monetary brokers.) The Shev Yaakov rules that in this case the full commission goes to the second broker.

He brings an interesting proof to this idea. The verse attributes to *bnei Yisroel* the mitzvah of bringing the bones of Yosef into *eretz Yisroel*. Chazal point out that Moshe Rabenu was the one who was involved in the mitzvah throughout the time that the nation was in the Midbar. Despite this, since *bnei Yisroel* completed the mitzvah, it is entirely attributed to them.

On the other hand, the Shev Yaakov proves from other sources that we do attribute a mitzvah to the other people who were involved as well – not solely to the one who completed it. He explains that with the bones of Yosef it was different because the *bnei Yisroel* had the ability to start the mitzvah, but they left it Moshe as a way of honoring him. Since they were the ones who completed it, and they also had the ability to start it and do the entire thing, it is credited completely to them.

HIRED BROKER VS. SELF-APPOINTED BROKERS

Rav Moshe Feinstein (Igros Moshe, Choshen Mishpat, Chelek 1, Siman 49) writes an important note about this Shev Yaakov which will be very relevant. He says that we only negate the first broker if he was not actually hired by the client, but rather acted as a freelance broker who sends suggestions to property owners.

In other words, the rental agency manager was the one who initially approached the landlord with the idea on his own volition, and then worked on it, hoping to strike the deal successfully. In this case, we apply the Shev Yaakov's principle that if he ultimately did not benefit the landlord at all he receives nothing. However, if the first broker was hired by the landlord, which is usually the case with these kinds of agencies, the first broker will not lose his portion of commission by the fact that the deal was culminated by a second broker, even though the second broker could have done the entire arrangement.

Rav Moshe explains this by noting that there is a fundamental difference between these two types of brokers - a hired broker and a freelance broker who independently offers deals to people. The first type of broker receives his payment as a salary because he is a hired worker. The second type, however, gets paid for the benefit that he created for the client.

This second type of broker can be compared to the Gemara's case of "yored", in which someone goes into someone's field without being hired and works the field. The owner of the field must pay him something for his work because he benefited from him and he must pay for that benefit. Here too, the broker benefited the landlord and he must be compensated for that.

In this case, since the payment is only due because of the benefit the landlord received, we need to analyze whether he actually provided a benefit, which means that we have to determine who contributed to the creation of the profits. Since the first broker didn't complete

the deal, and the one who did complete it could have started it as well, the first broker is not considered to be a contributing factor to the benefit of the landlord.

If the first broker had been a hired worker, however, his payment is for successful work – not for providing the ultimate benefit – and he did do that. Since he was successful in finding a tenant who eventually did sign on the deal, he would deserve at least a portion of the commission.

RIGHT PERSON, WRONG DEAL

The Rif in Bava Metzia discusses a case of a person who buys a property and invests money into improving it. After he sunk his money into the property, a previous debtor of the seller who had a lien on the property comes along and seizes it as payment. The halacha is that the seller must reimburse the buyer for the money he spent on the property; however, if the seller has no money, the buyer cannot demand payment from the debtor.

The question is raised, why can't he demand money from the debtor as a "yored" because he provided him benefit? The Rif answers that the man did not make these improvements in order to benefit the debtor; rather, he did it for himself. When he made the improvements, he had no intention of getting paid for it; therefore, he cannot ask for payment.

The Avnei Nezer applies this concept to a case of a *shadchan*. Someone suggested a *shidduch* which the girl's family declined. Capitalizing on his idea, some other *shadchanim* came along and suggested this boy for the younger daughter of that same family – and this *shidduch* ended being successful. The first *shadchan* then demanded some *shadchanus* for his initial input.

The Avnei Nezer ruled that the first *shadchan* is not entitled to any remuneration because the *shidduch* that he suggested never happened and the second *shidduch* was not his suggestion. Yes, he brought up the idea and initiated the process that led to a benefit for the family, but this was not done in order to be paid for what ended up happening. He never intended to suggest a *shidduch* for the younger daughter. This only indirectly came about his input. He, therefore, had never intended to be paid for that.

This is relevant in brokerage as well. When someone gives a referral, he only gets paid for the deal which he intended. For example: Someone hires an agent to find him a potential house to purchase, but the seller ends up deciding not to sell. The buyer then decides to rent that very house for a while until he finds a good house to buy. He does not owe commission to the agent because this is a totally different deal, even though it came up through his suggestion.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:
www.baishavaad.org/yorucha-topics

Or signup to receive them via whatsapp: ☎ 732.232.1412

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
  - › Obligation to Adhere to Civil Law
  - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
  - › What Constitutes a Minhag
  - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1

- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
  - › Backing Out
  - › Where Backing Out Causes a Loss
  - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
  - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
  - › Understanding Asmachta
  - › Agreements and Kinyan Devarim
  - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
  - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
  - › Structuring
  - › Legal Entities and Trusts
  - › Management
  - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
  - › Ani Hamehapech
  - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
  - › Mechusar Amana
  - › Mi Shepara
  - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

* Number of weeks for this topic

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shemitah Topics

Winter 5782 - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy- 2
- Ribbis Fundamentals - 3
- Heter Iska - 1
- Ribbis by way of Commerce -4

Winter 5782 - 2nd Semester

- Gerama, Garmi, Professional Advice & Malpractice- 4
- Brokerage - 2
- Lashon Harah in Business - 2
- Yichud and Gender Related Practices in the Marketplace -4

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Avodah Zara and Business - 2
- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 4
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2
- Shabbos &Commerce - 4 (Adar II - Leap Year)

PART IV Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen and Lifnei Iver
- Foodservice Arrangements
- Partnerships and Ownership Structure
- Ancillary Businesses
- Finance and Ribbis
- Nursing and Housekeeping
- The Halachic Home; Eruv, Mezuza, Tevilas Keilim, and Medication
- Compliance and Fiduciary
- Hiring and Poaching
- Avodah Zara and Chukas Hagoyim Issues
- End of Life and Other Medical Matters

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devaram
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.

VISION Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms. Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance.

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a **שאלה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BAL HARBOUR, FL R' Yakov Tzvi Blejer Rabbi Zelig Privalsky	DETROIT Lakewood Kollel Rabbi Boruch Miller R' Eli Blumenkhal	Madison Executive Offices Rabbi Daniel Dombroff	NEW HAVEN Kollel of New Haven Rabbi Menachem Prescott
BALTIMORE Khal Ahavas Yisroel Tzemach Tzedek Rabbi Dovid Heber Rabbi Mordechai Shuchatowitz Rabbi Shaul Elchonon Sofer	FAIRLAWN Rabbi David Pardo	Minyan Avreichim Sefaradi Rabbi Ariel Ovadia	PASSAIC Rabbi Yaakov Pascal
BELLE HARBOR, NY Congregation Bais Yehuda R' Dovid Semel	FAR ROCKAWAY Khal Zichron Moshe Dov Rabbi Ahron Stein	Greater Five Towns Chaburah (In Formation) Reb Yakov Lowinger Rabbi Mattisyahu Blumenthal	PHILADELPHIA Philadelphia Community Kollel Rabbi Yosef Prupas Rabbi Yaakov Baum
BOSTON Congregation Chai Odom Rav Dovid Moskovitz	GATESHEAD, UK Rabbi Dov Oppenheimer	Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov Rabbi Yisroel Gold	QUEENS Congregation Ohr Bechor Halevi Rabbi Chaim Schwartz
BROOKLYN Bais Aharon (Felder's) Rabbi Heshy Wolf	GIBRALTAR Massias Hall Rabbi Rafi Bitan	LOS ANGELES Bait Aaron Torah Outreach Center Rabbi Moshe Nourullah R' Avraham Hirshberg	RIVERDALE Riverdale Kollel Rabbi Michael Ghermezian
Beis Hamedrash Of Flatbush Rabbi Tzvi Yaakov Zolty Rabbi Moshe Arieff	JACKSON Khal East Veterans Rabbi Baruch Issac	Kollel of LA Rabbi Zalmen Frager	ST. LOUIS St. Louis Chabura Rabbi Eliyahu Chaim Goldstone Reb Yaakov Klein
Flatbush Park Jewish Center Rabbi Eli Moskovitz Rabbi Yisroel Perelson	HOUSTON Meyerland Minyan Rabbi Menachem Bressler Rabbi Shea Lazenga	LIDO BEACH Lido Beach Synagogue Reb Yakov Lowinger	STATEN ISLAND Kehillas Niles Rabbi Dovid Waldman
Magen Avraham Rabbi Dovi Bensoissan Rabbi Eliezer Elbaz	LAKEWOOD Bais HaVad Rav Dovid Grossman	MARGATE Young Isreal of Margate NJ Rabbi Yankey Orimland	TORONTO Kollel Ohel Yom Tov Rabbi Chesky Weiss
Yad Yosef Torah Center Rabbi Eddie Kassin	Bais Medrash Ohev Yisroel Dayan Shmuel Honigwachs Reb Shaya Ellinson	MINNEAPOLIS Minneapolis Kollel Rabbi Maeier Kutoff Rabbi Binyomin Stoll	THORNHILL Ateres Mordechai Thornhill Kollel Rabbi Yosef Rothbart
CATSKILL REGION Tamarack Hills - Ellenville Rav Dovid Grossman	Bais Medrash of Chestnut Rabbi Yosef Greenfeld	Yeshiva of Minneapolis Rabbi Binyomin Stoll	WATERBURY Yeshiva Ateres Shmuel Rabbi Bernstein
CHICAGO Agudas Yisroel of West Rogers Park Rabbi Moshe Scheinberg	Bernath and Rosenberg Rav Baruch Fried R' Yossi Schuck R' Yehoshua Wolf	MONSEY Brisker Kollel Rabbi Michael Illes	WEST HEMPSTEAD Beis Medrash of West Hempstead Rabbi Dov Greer
Shaarei Tzedek Mishkan Yair Rabbi Reuven Gross Rabbi Yishai Broner	Bitbean Rabbi Aryeh Caplan R' Ephraim Arnstein	Congregation Torah Utfila Rabbi Moshe Langer	Young Israel of W. Hempstead Reb David Felt Reb Aaron Gershonowitz
CINCINNATI Cincinnati Community Kollel Rav Meir Minster	Clearstream Chabura Rabbi Yosef Fund R' Yitzchok Rosenbaum	Haverstraw Community Chabura Rabbi Tzvi Rubin	WOODMERE Aish Kodesh Rabbi Yoni Levin
CLEVELAND Beis Daniel Rabbi Dovid Aron Gross	Kehal Nachlas Yaakov Rabbi Mayer Boruch Turin R' Moshe Netzer	Khal Chaye Avraham Rav Yecheskel Spitzer Rabbi Eli Moskovitz	Kehillas Bnai Hayeshivos Rabbi Shmuel Witkin
DALLAS Congregation Toras Chaim Rabbi Yaakov Rich	Kehillas Heartstone Rabbi Zecharia Wiesenfeld Rabbi Avrohom Ellman	Monsey Night Kollel Rabbi Yisroel Sapirstein Reb Shimon Marlin Zichron Yakov Rabbi Yehuda Russack R' Simcha Levi	

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #302

yorucha@baishavaad.org

baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.